

# CONTRA

Contra  
tycks  
det  
om

Nummer 5. Årgång 6. September 1980. Lösnummerpris 5:-.



**FRANZ JOSEF STRAUß \***

**SOLZJENITSYN \***

**KINA**

Alexander Solzjenitsyn:

# Varning till Väst i farans stund

**Nobelpristagaren Alexander Solzjenitsyn tar i denna artikel upp Västs utrikespolitik och den bristande styrkan i denna. Väst håller på att förlora "Tredje världskriget" menar Solzjenitsyn, som föreslår nya linjer för Västerlandets utrikespolitik. Västs viktigaste allierade är de förtryckta i östblocket menar Solzjenitsyn.**

Väst påbörjade sin farliga felberäkning av kommunismen 1918: från första början misslyckades västmakterna med att inse det dödliga hot som den utgjorde. I Ryssland förenades på den tiden alla tidigare stridande grupper – från regeringssidan till de konstitutionella demokraterna och högersocialisterna – mot kommunismen. Även om bönderna och arbetarna formellt inte var allierade med dessa grupper, och inte samordnades med dem, så visade tusentals bonderevolter och dussintals arbetaruppror massornas motstånd mot kommunismen. En röd armé mobiliserades genom att avrätta tiotusentals män som försökte undslippa bolsjevikernas värnplikt. Men detta nationella motstånd mot kommunismen i Ryssland fick föga stöd från västmakterna.

De mest fantastiska positiva uppgifter om kommunistregimen cirkulerade i Väst, och den så kallade progressiva allmänna opinionen hälsade den med tillfredsställelse, trots att 30 ryska provinser 1921 upplevde Kambodjalinande folkmord. (Under Lenins livstid gick inte färre oskyldiga civilpersoner under än under Hitler, och ändå ser amerikanska skolbarn, som utan undantag betraktar Hitler som den störste skurken i historien, på Lenin som Rysslands välgörare.) Västmakterna kämpade med varandra för att få ge ekonomiskt och diplomatiskt stöd till sovjetregimen, som inte skulle ha kunnat överleva utan detta stöd. Europa brydde sig inte om att ungefär 6 miljoner människor i Ukraina och Kuban-området hade dött av svält.

1941 uppenbarades denna uppreklamerade regims verkliga värde för världen: från Östersjön till Svarta havet drog Röda armén sig tillbaka, som bortsopad av vinden, trots sitt numerära överläge och sitt utmärkta artilleri. Det fanns inget tidigare exempel på en sådan flykt under tusen års rysk historia eller, i sanning, i hela den militära historien. Under de första månaderna av kriget hade ungefär 3 miljoner soldater fallit i fiendens hand! Här

fanns ett klart uttryck för vårt folks önskan att bli av med kommunismen. Väst skulle inte ha kunnat undgå att förstå om man bara hade velat se sig för. Men i sin närsynthet menade väst att det enda hotet mot världen låg hos Hitler och om han störtades så skulle alla faror försvinna. Väst gjorde vad man kunde för att hjälpa Stalin att med tvång rusta den ryska nationalismen för kommunismens sak. På det sättet försvarade väst under andra världskriget inte friheten i allmänhet, utan friheten för sig själva.

För att köpa Stalins vänskap i slutet av kriget överlämnade väst 1,5 miljoner människor som befann sig i de allierades händer och som inte ville återvända till Stalins tyranni. Bland dem fanns hela ryska divisioner, tatariska och kaukasiska bataljoner, liksom krigsfångar och lägerarbetare i hundratusental, inklusive gamla män, kvinnor och barn. Stalin lurade lätt Roosevelt och lyckades utan att egentligen anstränga sig försäkra sig om kontroll över Östeuropa. Jalta markerade inledningen på en 35 år lång rad av amerikanska nederlag, som bara kort avbröts i Berlin och Korea. (När det fanns vilja att stå emot så vanns seger.) Som jag har skrivit tidigare\* kan hela perioden mellan 1945 och 1975 ses som ett nytt världskrig som förlorades av väst utan strid och under vilken två dussin länder prisgavs åt kommunismen.

Det finns två skäl för denna kedja av kapitulationer. För det första den andliga oförmåga som blir följden av att leva ett bekvämt liv; människor är obenägna att riskera sin bekvämlighet. För det andra, och det är lika viktigt, den rådande fullständiga bristen på förståelse för den illasinnade och kompromisslösa naturen hos kommunismen, som är

lika farlig för *alla* länder. Väst söker ofta en förklaring till fenomenet 1900-talets kommunism, i några tänkta brister hos den ryska nationen. Det är en i grunden rasistisk syn. (Hur kan då Kina förklaras? Vietnam? Kuba? Etiopien? Eller personer som Georges Marchais?) Fel söks överallt utom hos kommunismen själv. Dess aggressivitet förklaras av exempelvis Averell Harriman i termer av nationell fruktan för utländsk aggression; denna sägs förklara uppbyggandet av enorma vapenförråd och erövrandet av nya länder.

## Inga sprickor i Kreml!

Västerländska diplomater förlitar sig på ogrundade hypoteser som innefattar antaganden om "vänster" och "höger" fraktioner inom politbyrån, när dess medlemmar i själva verket är enade i sina ansträngningar att söka erövra världen och urskillningslösa i de medel som tillgrips. I den utsträckning motsättningar uppstår inom politbyrån så är de helt personliga, de kan inte utnyttjas för diplomatiska påtryckningar. Den genomsnittlige sovjetmedborgaren, som visserligen förnekas information om världen och den västerländska kremlologins frukter, förstår detta mycket väl. Afghanska analfabetiska herdar är lika insiktsfulla när de bränner porträtt av Marx och Lenin, istället för att acceptera sägnet att deras land ockuperades av det enkla skälet att Leonid Brezjnev råkade vara krasslig.

Försök fråga en elakartad tumör vad som får den att växa. Den kan helt enkelt inte göra annat. Samma gäller kommunismen; som drivs av en illasinnad och irrationell drift att nå världsherravälde, den kan inte hjälpa att den ständigt erövrar mer mark. Kommunismen är något nytt, som tidigare inte har upplevts i världshistorien; det är fruktlöst att söka liknelser. Alla varningar till väst om den hänsynslösa och omätliga naturen hos kommunistiska regimer har visat sig vara förgäves,

\* Se *Kapitalisternas förräderi*, Uppsala 1976. Boken kan köpas genom Contra för 16:-.



eftersom det skulle vara skräckinjagande att anamma en sådan syn. (Inträffade inte den afghanska tragedin i själva verket för två år sedan? Men väst slöt sina ögon och uppsköt erkännandet av problemet — allt för en illusorisk avspänning.) I årtionden har det varit brukligt att förneka verkligheten genom att hänvisa till "fredlig samexistens," "avspänning," "Kreml-ledarnas fredssträvanden." Under tiden innesluter kommunismen land efter land och när nya mål för sin robotstyrka. Mest förvånande är att kommunisterna själva i årtionden högt har tillkännagivit sitt mål att förstöra den borgerliga världen (de har blivit mer varsamma på senaste tiden), medan väst bara log mot vad som tycktes vara ett överdrivet skämt. Ändå är förgörandet av en klass något som redan har genomförts i Sovjet. Och även förvisning av hela folk till ödemarken inom loppet av 24 timmar har genomförts i praktiken.

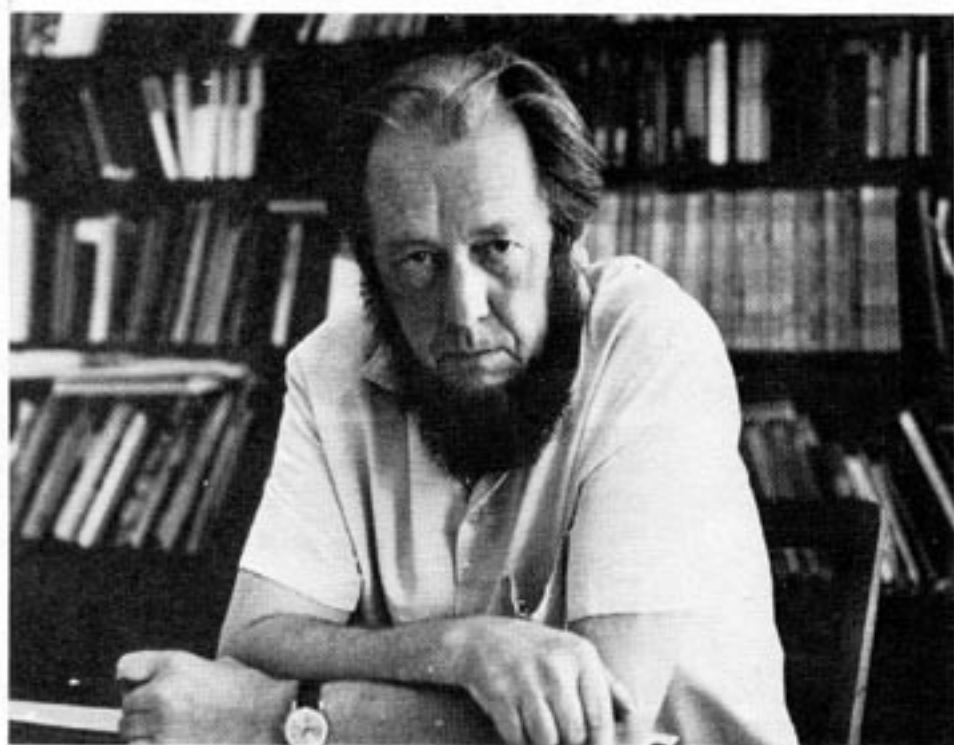
Kommunismen kan genomdriva sina "ideal" bara genom att förgöra kärnan och grunden för nationens liv. Den som förstår detta kommer inte för ett ögonblick att tro att den kinesiska kommunismen är mer fredsälskande än den sovjetiska varianten (det är helt enkelt bara så att deras tänder inte har växt ut än), eller att marskalk Titos variant var vänlig till sin natur. Den senare genomsvadades också med blod och den konsoliderade också sin makt med massdödande, men det veh hjärtade väst la inte märke till detta 1943-45. Den som förstår kommunismens natur kommer inte att fråga om världens hjälp när de svältande kambodjanerna genom Heng Samrin-regimens välvilliga myndigheter. Naturligtvis gör den inte det. Den beslagtas av armén och regeringen. Folket kan svälta.

## Rysslands lidande

Kommunismen behöver hela föreställningen om avspänning av enbart ett skäl: för att vinna ytterligare styrka med hjälp av västerländsk finansiering (de lånen kommer aldrig att betalas tillbaka) och västerländsk teknologi, innan man sätter igång nästa större offensiv. Kommunismen är starkare och mer långlivad än nazismen, den är betydligt mer sofistikerad i sin propaganda och den excellerar i sådana föreställningar.

Kommunismen är förhärdad, den kommer alltid att utgöra ett dödligt hot mot mänskligheten. Den är som en infektion i världssorgensystemen: den kan ligga i dvala, men den kommer utan tvekan att gå till angrepp med en förlamande sjukdom. Det finns ingen hjälp att söka i illusionen att vissa länder är immuna mot kommunismen: vilket land som helst som är fritt idag kan falla i undergivenhet och fullständig underkastelse.

Inte desto mindre, helbrägdagörare dyker ofta upp och ger med tillförsikt följande diagnos om den kommunistiska infektionen: "Sjukdomen är inte smittosam; det är en ärftlig rysk brist." Det botemedel de föreslår innefattar att man skall undvika att irritera Brezjnevs-regimen till varje pris. Istället måste den få stöd och utrustning. De insisterar på att den fiende som skall motverkas är det ryska nationella självmedvetandet, trots att detta i själva verket är den enda kraft som har en



Alexander Solzjenitsyn

realistisk förmåga att försvaga den sovjetiska kommunismen inifrån. Angreppet mot det ryska nationella självmedvetandet fullföljs systematiskt av erkända amerikanska akademiker och journalister, som använder oansvariga och tendentiösa uppgifter som de förses med av en del sentida emigranter från Sovjetunionen.

En sådan propaganda är rent vanvett och tjänar bara till att avvärpa väst. Sedan den västerländska nationalismens krafter förräddes av väst under ryska inbördeskriget, och återigen under andra världskriget, så finns nu ett öppet krav på att upprepa detta förräderi en tredje gång. Detta skulle ha ruinerande konsekvenser för det ryska folket och för andra folk i Sovjetunionen. Det skulle ha lika ruinerande följder för väst. Idag drömmer de kommunistiska ledarna, med sin fallfärdiga ideologi, återigen om att tygla den ryska nationalismen för att tjäna kommunismens imperialistiska målsättningar. Väst får inte utrusta en ryttare som syftar till att förgöra Väst.

Kommunismen är fientlig och förgörande för varje nationell grupp. Den amerikanska anti-krigs-rörelsen närde länge hoppet att nationalism och kommunism befann sig i harmoni i Nordvietnam och att kommunisterna strävade efter nationellt självbestämmande åt sitt älskade folk. Men den bistra flottan av båtar som flyr från Vietnam — även om vi bara räknar dem som inte går under — kan ha förklarat för några av rörelsens mindre nitiska anhängare var det nationella medvetandet finns och alltid fanns. De grymma plågor som miljoner döende kambodjaner (som världen redan har vant sig vid) visar detta ändå tydligare. Ta Polen; landet begärde bara ett par dagar med påven; bara den blinde kan efter det undgå att se skillnaden mellan folket

och kommunismen. Se på de ungerska frihetskämparna, östtyskarna som fortsätter att dö när de försöker ta sig över Muren, och de kineser som kastar sig i hajrika vatten i hopp om att nå Hongkong. Kina är bäst på att dölja sina hemligheter; väst skyndar sig att tro att detta, åtminstone, är "god, fredsälskande" kommunism. Men ändå skiljer samma oöverbryggbara avgrund och samma hat den kinesiska regimen från det kinesiska folket.

En liknande klyfta ligger mellan kommunismen och det ryska nationella medvetandet. Det smärtar oss att väst tanklöst blandar ihop orden rysk och Ryssland med sovjetisk och Sovjet. Att använda de förstnämnda orden för de sistnämnda begreppen är likvärdigt med att erkända mördarens rätt till offrets kläder och identitetshandlingar. Det är ett tanklöst missgrepp att se ryssarna som den "styrande nationaliteten" i Sovjet. Ryssarna fick under Lenin ta emot det första förödlade slaget. De drabbades av miljoner offer (de främsta dödades en och en) redan innan folkmordet i form av jordbrukskollektiviseringen. Samtidigt skymfades den ryska historien. Rysslands kultur och kyrka krossades. Rysslands präster, adel, köpmän och till slut dess bönder tillintetgjordes. Även om regimen nästa slag drabbade andra nationaliteter har den ryska landsbygden idag den lägsta levnadsstandarden i Sovjetunionen, och ryska provinstantäder har lägst prioritet när det gäller distribution av konsumtionsvaror. I jättelika områden i vårt land finns det inget att äta, och inköpen av amerikansk säd förblottar inte folkets kost (säden hamnar i militära förråd). Ryssarna utgör huvuddelen av slavarerna i den sovjetiska staten. Ryssarna är utmattade, förödelsten har blivit ett arv, deras nationella medvetande har degraderats och förtryckts.

(Forts. på sid. 13)

# Slut på Pekingvåren

**I dagarna utkommer boken "Kinesiska skuggbilder" på Contra förlag. Författaren, som är professor i kinesiska språket och litteraturen, har en unik insikt i det kommunistiska Kina, bland annat från sin tid som belgisk kulturattaché i Peking. I denna artikel tar författaren, Simon Leys, upp den s.k. Peking-våren och hur den fick ett abrupt slut.**

Under "Demokratimurens" glansdagar frågade en ung kines, inför en fascinerad publik, ut en västerländsk journalist om demokratins uppgift i journalistens hemland. Han frågade: "Och hur många röster fick kommunistpartiet i de senaste valen?" — "En procent." — "Om vi hade fria val här skulle kommunisterna inte ens få så mycket."

Experimentet med "Demokratimuren" ledde med nödvändighet till sådana diskussioner, vilket i sin tur medförde att muren var dömd från början. Pekings kommunstyrelse har nu förbjudit all kritik av regeringen och Partiet; alla affischer som inte var renläriga har beslagtogs och de ledande personerna i den demokratiska rörelsen har blivit godtyckligt arresterade: Fu Yuehua, Wei Jongshen, Ren Wanding... Så småningom utsattes somliga för skådeprocesser och dömdes till långa fängelsestraff. Efter trettio års absolut makt känner sig det kommunistiska partiet så helt utan folkligt stöd att en handfull unga oliktankande, beväpnade enbart med sin våltalighet, var tillräckligt för att få regimen skräckslagen.

## Moderniseringen

Vilka var dessa kritiker, och vilka mål hade de? Medlemsarna i den demokratiska rörelsen är en lysande och modig elitgrupp; de är både idealistiska och klarsynta. Deras ålder ligger mellan 25 och 35. De är inte många, men deras kontaktnät av sympatisörer sträcker sig över hela landet. Paradoxalt nog är flertalet söner och döttrar till Partiets härskande klick. På grund av sin privilegierade ställning, genom familjebakgrunden, har de fått bättre utbildning och haft tillgång till bättre informationskällor. Deras direktkunskap om livet i toppen har gjort att de har få illusioner om regimens verkliga karaktär. Systemets allmänna konkurs har fått dem att överge sin tidigare kommunistiska tro; för många var den avgörande händelsen den chockerande kontakten med böndernas armod, som de upptäckte under Kulturrevolutionens efterdyningar, när de skickades ut på landsbygden.

Vad de strävar efter är helt enkelt *demokrati*.

Att bryta Kommunistpartiets monopol över det politiska livet. De beskriver sig själva som en lojal opposition, som arbetar efter demokratiska linjer. Med en viss ironi understryker man att man inte är beredd att ta efter de kommunistiska metoderna som bygger på lögn, sammansvärjningar och hemlighetsmakeri. De är fast beslutna att arbeta öppet. På denna punkt har de — utan att vara medvetna om det, men mot samma erfarenhetsbakgrund — kommit fram till samma slutsatser som den sovjetiske dissidenten Vladimir Bukovskij. "Man kan inte nå demokrati genom underjordiskt arbete; man måste akta sig för att låna metoder från fienden, så att man inte till slut ser ut som han. Hemlighetsmakeri frammanar bara tyranni, olika typer av bolsjeviker med personligt maktbegär..." De var helt medvetna om de enorma risker deras offentliga verksamhet medförde. Liksom de första kinesiska republikanska martyrer i slutet av kejsardömet offrade sig själva till bödeln för att väcka det politiska medvetandet hos sina landsmän, ville de ta del av den dyrbara och korta möjlighet som "Demokratimuren" erbjöd, för att göra sin röst hörd i Kina och utomlands. De uttryckte sig med en minnesvärd kraft och klarhet — exempelvis i sådana uppsatser som Wei Jongshens *Den femte moderniseringen: Demokrati*, som redan tillhör de nya klassikerna i den anti-totalitära dissidentlitteraturen. De insåg alltför tydligt vilken hämnd deras djärva kritik av den kommunistiska diktaturen skulle medföra för dem. De ansåg att demokrati aldrig kan tilldelas folket av härskarna. Det är folket själv som måste erövra demokrati. Första steget i den riktningen är att skapa nya politiska krav hos massan, och ett medvetande om situationen, för att skapa ett tryck som i sin tur leder till att ledarna kompromissar.

Den appell som dessa unga människor formulerat når längre än Kinas gränser. När de förklarar att "de demokratiska idealen" och "de mänskliga rättigheternas princip" har ett allmängiltigt värde, utmanar de världssamvetet. Hur ska vi svara på den utmaningen? Ska vi återigen, i likhet med vårt politiskt-akademiskt inriktade etablissemang,

slå att kineserna är "annorlunda" och att för dem duger maoismen gott och väl?

## Dengs "liberalisering"

Efter att ha godkänt — om inte uppmuntrat — den demokratiska rörelsens första yttringar, varför fortsatte Deng Xiaoping med att krossa den? I inledningen tjänade rörelsen vissa syften för Deng. I utrikespolitiken gav den landet en mer attraktiv framtoning, som möjliggjorde kontakter med Väst, och särskilt då USA. På det inrikespolitiska området gav den Deng en chans att stärka sin ställning, medan de radikala idealisternas ställning försvagades.

Men det skulle antagligen vara fel att förklara Dengs inställning med taktiska beräkningar som dessa. Sanna vänner till Kina kände — och känner fortfarande — stor motvilja mot att kritisera Deng. När allt kommer omkring, vilka reservationer man än gör beträffande hans person (som alla vet är Deng en envig och trogen stalinist för vilken "demokrati" och "mänskliga rättigheter" är fula ord, och som ansåg sig förolämpad den dag en västerländsk journalist beskrev hans politik som "liberalisering"), så har han redan genomdrivit enorma förändringar. Detta är ett objektivt förhållande som borde skapa sympati och beundran, eftersom de tjänar Kinas djupare intressen.

## Ingen demokrati

Man behöver förvisso inte vara särskilt skarpsinnig för att inse det fasansfulla misstaget i maoismens äventyrligheter. Det enorma i katastrofen fanns tillgängligt för alla att betrakta. Ändå hade Deng modet att tala ut högt och formulera en räddningsplan, genom att föra in landet på en väg av modernisering som man var i desperat behov av. Vänner till det kinesiska folket kan bara hoppas att detta företag blir framgångsrikt, eftersom det skulle kunna garantera stabila och välordnade förhållanden för en fjärdedel av mänskligheten. Innebär inte "Kinas högre intressen" att Dengs kritiker för en tid borde skruva ned tonen på





Hua Guofeng i samtal med gruvarbetare.

attackerna?

Medlemmar i den demokratiska rörelsen, som sett saken inifrån, drog motsatt slutsats. Definitionsmässigt kan Dengs modernisering inte lyckas menar de, eftersom Deng inte tar avstånd från maoismen på allvar, utan nöjer sig med att ta avstånd från maoismens grävsta misstag och några av dess mest inkompetenta förespråkare. På ett djupare plan upprätthåller Deng i själva verket såväl maoismens anda som dess metod, eftersom han ännu vägrar att ta avstånd från dess totalitarism. Som en ung kinesisk intellektuell kommenterade för en utländsk vän i Peking: "Deng Xiaoping är varken Nagy eller Dubcek. Om han hade varit Nagy skulle han ha mördats för länge sedan — och om han hade varit Dubcek skulle han nu sitta i fängelse..."

Deng kan med våldsamt fördom "De Fyras Gäng" och avslöja godtyckligheten i deras maktutövning — men nu, när han arresterar medlemmarna i den demokratiska rörelsen (som är de första som motsätter sig maoismens tyranni), utan att ta hänsyn till vad lagen säger, så fortsätter han i själva verket "Gängets" politik, han visar att deras ande fortfarande härskar i Kina. Vad kan man vänta sig för "modernisering" under sådana villkor?

## Fel avslöjas

Deng är motsättningarnas fänge, något som han själv inte till fullo insett. Hans främsta förtjänst är att han fört in politiken på ett nytt spår, som skapade förutsättningarna för den demokratiska rörelsens framväxt. Men han var oförmögen att inse att den inre utvecklingskraften i denna process skulle föra honom just dit han inte ville.

På samma sätt strävade framstegsvänliga mandariner i slutet av 1800-talet efter att öppna Kina för västerländska idéer och att genomföra författningsreformer. Man hop-

pedes att därigenom kunna stärka kejsardömet, men det ledde till kejsardömet undergång. Långt senare startade Mao själv "De Hundra Blommornas" kampanj i hopp om att konsolidera regimen, men genom kampanjen fick han nästan regimen på fall. Liksom dem vet Deng idag — bokstavligt talat — inte vad han gör. Han är klarsynt nog för att inse att regimen behöver reformeras, men han inser inte att, på grund av sjukdomens natur, varje allvarligt menad reform med nödvändighet leder till ett radikalt ifrågasättande av grunderna för hela det politiska systemet. Med andra ord, även om han är helt ärlig i sin önskan till förändring, så förblir han fullständigt oförmögen att acceptera den logiska konsekvensen av en sådan förändring, eftersom den till syvende og sist kommer att avslöja att hela hans livsverk varit föfängt.

Inget kan mer på pricken sammanfatta denna patetiska motsättning än hans eget berömda slagord: "Att nå sanningen genom fakta." Styrda av denna djärva instruktion har den kinesiska pressen nu i mer än ett år publicerat de mest förbluffande avslöjanden. Om man någon gång skulle sammanställa dessa avslöjanden från officiella källor skulle resultatet vara betydligt mer komprometterande än någon kritik som formulerats av Folkrepublikens fiender. På alla områden visar sig en katastrofal bild... en "terrorregim", godtyckliga nyckel från cyniska ledare, ett "social-fascistiskt tyranni", institutionaliserade olagligheter, förakt för medborgarna, korruption, brottslighet. På det kulturella området barbarisk fysisk förstörelse kombinerad med estetisk sterilitet. Den ekonomiska situationen karaktäriseras av ineffektivitet, slöseri, inkompetens och vanstyre. Även de mest grundläggande propagandaklichéerna — som så framgångsrikt spritts till omvärlden att till och med kritiska bedömare kommit att acceptera dem utan att ställa frågor: myten enligt vilken "nu för tiden är alla kineser mätta" — har skakats av en serie chockerande

avslöjanden från ledarna själva, och kulminerade i följande bekännelse av Li Xiannian (i ett tal den 22 juli 1978): "Vi får aldrig glömma talesättet 'För folket är maten viktigast'. Om vi glömmar maten får vi kaos."

## Slut på Pekingvåren

I tron att Deng Xiaopings pragmatism tillät dem att återgå till ett effektivare produktionssystem började bönder i olika provinser att dra sig tillbaka från brigader och kommuner i ett försök att åter skapa små gårdar drivna av familjer eller släktgrupper. Uppmuntrade av vad de antog vara ett nytt politiskt klimat kom bönder förra vintern (= vintern 1978/79, *ö.a.*) till Peking för att demonstrera. När de demonstrerade skanderade de inte ideologiska slagord, utan lät bara ett rop nå fram: "Vi är hungriga! Vi vill ha mat!" (Och det var på grund av sina försök att hjälpa bönderna som en ung kvinna, Fu Yuehua, arresterades i januari, och då blev det första offret för förtrycket mot den demokratiska rörelsen).

Den hårda sanningen har alltså samlats in och granskats i Kina, på alla nivåer, i alla delar av landet, på ett sätt som var anmärkningsvärt direkt, grundligt och djärvt. Olyckligtvis är den slutliga sanning man kommer fram till efter en sådan jättelik undersökning av så kontrarevolutionärt innehåll att den som skulle våga uttrycka den högt måste elimineras omgående: Kommunismen fungerar inte.

De kinesiska ledarna verkar fortfarande vara splittrade över hur man skall behandla folkets missnöje.

Men deras önskan att åtminstone — till slut — skapa någon form av laglig ordning verkar vara äkta. Om regimen sedan kommer att tillåta denna lagliga ordning att fungera återstår att se.

Simon Leys

"Kinesiska skuggbilder" av Simon Leys utkommer i dagarna på Contra förlag. Kan rekvireras från Contra för 48:-.

# JUGOSLAVIEN

**I serien Kommunistiska maktövertaganden behandlas denna gång Jugoslavien. Artikeln kommer att följas upp i ett kommande nummer av Contra. För att ge perspektiv på kommunisternas maktövertagande i Jugoslavien behandlas landets historia sedan första världskriget översiktligt, liksom förre presidenten Titos levnadsöde.**

I november 1916 är det oro i kejsardömet Österrike-Ungerns huvudstad. I denna bekymmerslöshetens och glädjens tillflyktsort är man oroliga inför framtiden. Mitt under världskriget har kejsar Franz-Josef avlidit i 86 års ålder, efter en regeringstid på 68 år.

Wiens "gamle gentleman" fastställer inte längre någon linje i Schönbrunn. Han har slutat sitt liv på ett dystert sätt, skild från dem han älskade, brodern Maximilian, den ende sonen som dog i Mayerling-dramat, hustrun Sissi, bronsonen och arvingen ärkeherzog Franz-Ferdinand, dödad i Sarajevo i det attentat som utlöste världskriget. Efter Franz Josefs död fick kejsardömet uppleva sina dödsryckningar.

## Josip Broz Tito

Långt från Wien, bakom de ryska linjerna, är en ung underofficer i 25:e kroatiska regementet, plutonchefen Josip Broz, fånge. Under striderna i Karpaterna har han sårats allvarligt, och skadorna har förvärrats av en tillstötande lunginflammation. Bortforslad till ett område som var bebott av tatarer, i närheten av Kazan, fick han veta att revolutionen brutit ut i Ryssland.

Vid den tiden känner den unge mannen inget annat liv än den hårda barndomen i en talrik familj, en ungdomstid fylld av resor för att hitta jobb och en obetydlig erfarenhet av fackföreningsarbete och politisk verksamhet. Son till en försupen kroatisk fader och en auktoritär slovensk moder, så var hans första viktiga uppgift att skaffa sig ett yrke och sedan lämna hemmet för att utöva det där han kunde, eftersom arbetslösheten var stor. Han reste därför mycket i industriområdena i Böhmen, Tyskland och Österrike.

Innan kriget hade han förvisso hört tal om arbetarnas solidaritet, om den proletära internationalismen och om pacifismen. Men med tanke på den roll som socialisterna spelade i förberedelserna för kriget runt om i Europa, så är det inte att förvåna att Broz hälsade den ryska revolutionen, med omedelbar fred som mål, med tillfredsställelse.

Han har själv skrivit om sina upplevelser: "Jag anslöt mig till Röda gardet. Där träffade jag åtskilliga tjecker, ungrare och rumäner, som alla var krigsfångar. Man har skrivit att jag spelade en betydelsefull roll under oktoberrevolutionen och under ryska inbördeskriget. Tyvärr är det fel. Jag tjänstgjorde under flera månader i Röda gardet, men jag var aldrig i strid, eftersom jag fortfarande var alltför försvagad av mina skador och min sjukdom för att delta i striderna vid fronten."

Dessa upplevelser hos bolsjevikerna får sitt slut genom amiral Koltjak 1918, när den tjeckiska kår som tidigare stött revolutionen går över till de vita. Josip Broz flyr till Centralasien och bor hos kirgiserna till hösten 1919. Efter ett besök i Moskva återvänder han sedan efter sex års bortovaro till sin födelsebygd i Kroatien.



Under sin tid som Komintern-agent använde Tito många namn. Här ett förfalskat svenskt pass i namnet John Alexander Carlsson.

## Jugoslaviska kommunistpartiets grundande

Under tiden har en kongress för att ena socialistiska partier och grupper i Serbien, Kroatien, Bosnien-Herzegovina, Dalmatien och Voivodina ägt rum i Belgrad mellan den 20 och 23 april 1919. Den resulterade i bildandet av Jugoslaviens socialistiska arbetarparti.

Kongressen tog avstånd från den socialistiska internationalen och dess knytning till den kommunistiska internationalen. Den socialistiska internationalen hade bildats i mars samma år.

Ett år senare, vid en kongress i Voukovar i juni 1920, antog gruppen namnet Jugoslaviska kommunistpartiet. Efter en första utrensning av oppositionella valdes partiets ledning: en centralkommitté med 31 medlemmar och en central exekutivkommitté (senare omdöpt till politbyrå) med 9 medlemmar — alla serber — liksom en generalsekreterare för partiet, Sima Markovtj.

I ett politiskt omedvetet land, där den nya regeringen styrde mest på grund av folkets passivitet, gav kommunisternas propagandarbete snart goda resultat. I slutet av 1919 räknade man 60.000 medlemmar och partiets fackföreningar kontrollerade 200.000 arbetare. I juni 1920 blev partiet största parti i många städer, både i Zagreb och Belgrad. I valet till den konstituerande nationalförsamlingen i november samma år röstade 12,4% av väljarna på kommunisterna och de fick 58 platser i parlamentet.

Regeringen blev oroad och började ingripa. Vid en generalstrejk bland gruvarbetarna svarade regeringen med inkallelse av de strejkande i Slovenien och Bosnien. Senare gick man längre genom att kungöra en lag som beordrade upplösandet av alla kommunistiska organisationer. Dessa osmidiga ingripanden gjorde att det jugoslaviska kommunistpartiet kunde skaffa sig en viss revolutionär dynamik.

Partiets terrororganisation "Röd rättvisa", bildade snart embryon för den väpnade

kampen, och grupperna gav sig för första gången till känna i samband med det misslyckade attentatet mot regenten Alexander när författningen skulle träda i kraft den 28 juni 1921. En månad senare, den 21 juli, mördades ministern Milorad Draskovij.

Mordet provocerade till ett nytt svar från de maktthavande: regeringen drog in kommunisternas mandat i parlamentet och uteslöt kommunistiska ledamöter ur stads- och kommunfullmäktige.

Efter två års öppen verksamhet gick de jugoslaviska kommunisterna under jorden.

### Den nationella frågan

De åtgärder som riktades mot kommunisterna innebar ett svårt handikapp för dem, men ett annat problem skulle snart visa sig vara lika besvärligt: motsättningarna mellan serber och kroater.

Den tredje internationalen samlades i Belgrad i januari 1924. En resolution som utarbetats av Zinovjev, och som lagts fram av Komintern, försökte lösa den besvärliga nationalitetsfrågan. Den tanke som fastlades i Versailles-freden om ett enat serbiskt-slovenskt-kroatiskt folk och om Jugoslavien territoriella enhet, övergavs av kommunisterna. Stalin själv formulerade en internationell propagandafra som förklarade att Jugoslavien var "en multinationell statsbildning som dominerades av den serbiska borgarklassen och som i övrigt bildades av flera förtryckta folk."

1924 fastlade Kominterns femte kongress denna politiska inriktning, och i en resolution hette det: "Begreppet rättvisa åt folken måste, som det jugoslaviska kommunistpartiet själv fastslagit, finna sin lösning i att Kroatien, Slovenien och Makedonien frigörs från Jugoslavien och bildar självständiga republiker."

Professor Markovij var fortfarande generalsekreterare i partiet, och han misstycke skarpt till den nya linjen, han uttalade offentligt sitt ogillande. Fram till 1928 fördjupades dessa motsättningar. I oktober 1928 hölls det jugoslaviska kommunistpartiets fjärde kongress i Dresden i Tyskland. Italieneren Togliatti uppträdde där som ombud för Komintern och tvingade Markovij att göra avbön och utse en ny centralkommitté.

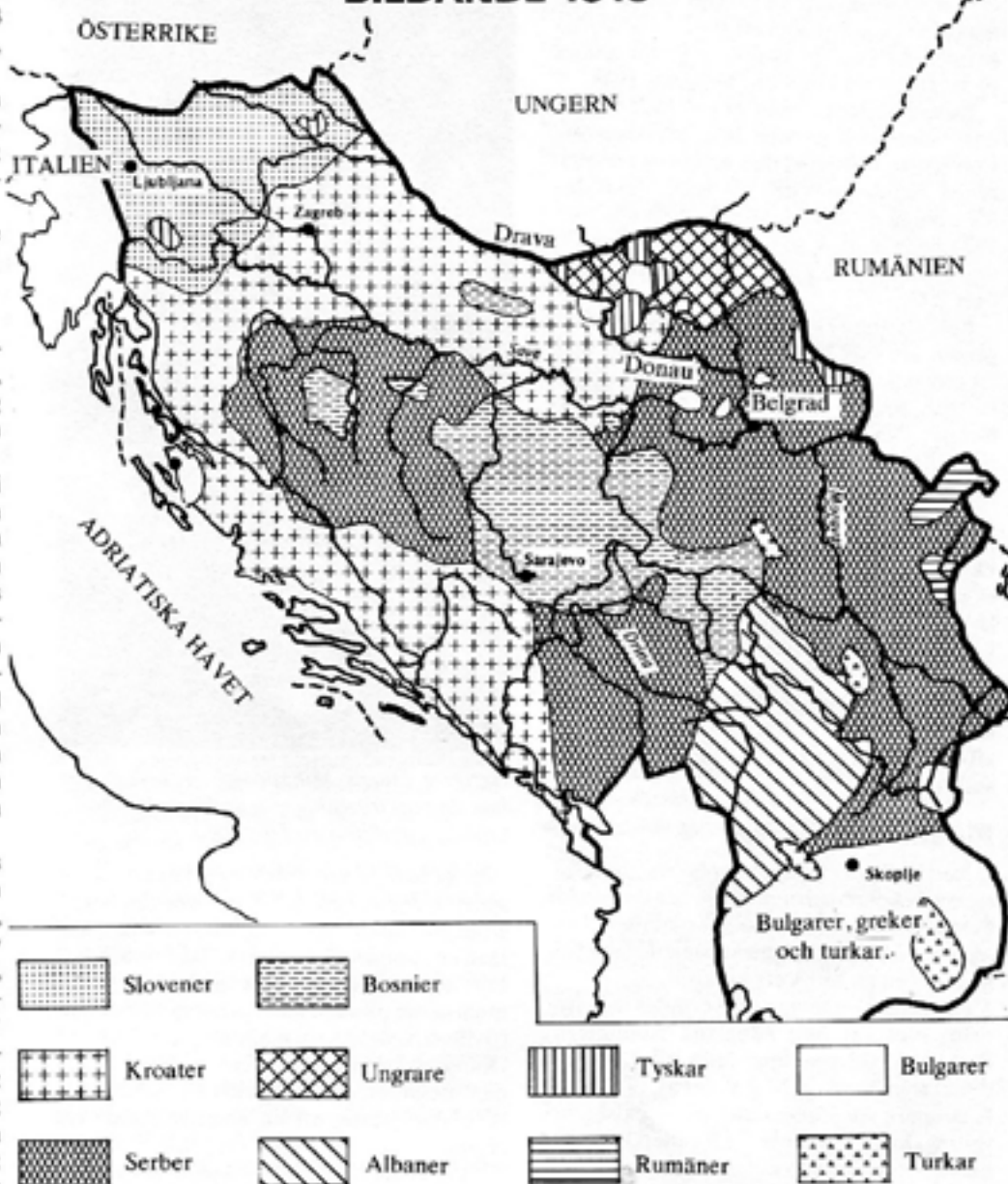
### Sprickor i förtrycket

Den nye sekreteraren i centralkommittén, Djouro Djakovij, alias Bosnitj, var tidigare kommunistisk parlamentsledamot, greps av den jugoslaviska polisen i april 1929. Trycket mot kommunisterna härdnade under den tiden. För att inte bli arresterade och kastade i fängelse föredrog partifunktionärerna att emigrera. Av partiets 3.000 medlemmar 1929 återstod bara 200 1932.

Regeringen hade internationellt rykte om sig att vara hård. Men den förde en splittrad politik. Den förbjöd i praktiken partiernas verksamhet, kastade mosträviga i fängelse, men tillät samtidigt att böcker av Marx, Engels och Lenin gavs ut. Tito har själv kommenterat:

"Till det yttre verkade det som om polisen hade förintat kommunisternas organisation. Men för oss var det nästan en fördel att vara i

## FOLKGRUPPER I JUGOSLAVIEN VID STATENS BILDANDE 1919



fängelse, där vi beslöt oss för att utnyttja situationen för att utveckla de unga medfångarnas kunskaper i marxismen. Stärkta av några böcker så organiserade vi seminarier och konferenser."

Tito ger sitt erkännande åt det som utträtades av partikamraterna i fängelse:

"Från och med 1933 kunde de lokala particellerna åter börja byggas upp i stor skala, och 1934 återupprättades regionala kommittéer. Detta möjliggjordes i stor utsträckning av kamrater som återvänt efter kortare straff, dvs. efter tre till fyra år i fängelse. De var nu väl utbildade i teori och hade skolats i fängelserna i marxism-leninism."

### Kommunisterna lämnar ghattot

Prövade i fängelset, respekterade av de som inte varit där, stärkta av indoktrineringen och ideologin, så började de nya kommunisterna att själva sätta igång med infiltration av de "demokratiska oppositionspartierna." Det gav kommunisterna möjlighet att ta sig

upp ur "underjorden" och att skaffa sig förtroendeposter inom ramen för "vänsterunionen."

1936 gav spanska inbördeskriget möjlighet till militär utbildning, utöver den tidigare doktrinära skolningen. 1.200 frivilliga bildade bataljonerna "Djouro Djakovij" och "Dimitrov." Två kompanier och ett batteri inordnades i den internationella brigaden. Några hundra förlorade livet i Spanien, men de som återvände hade fått en skolning som var av stort värde för partiet.

Senare var flertalet militära befälhavare inom kommunisternas väpnade rörelse veteraner från spanska inbördeskriget.

1937 försökte kommunisterna återigen arbeta öppet och bildade ett massparti, arbetarpartiet. Det försöket slutade med ett misslyckande och det var på fackföreningsidan som man skulle göra nästa framstöt. Hade inte Lenin själv framhållit nödvändigheten att driva ut reformisterna och reaktionärerna ur fackföreningsrörelsen? Att infiltrera fackföreningsrörelsen visade sig vara enkelt. Kommunistiska aktivister använde fackföre-



ningarna för att propagera "för kampen mot fascismen, mot arbetsgivarna, för demokratin och arbetarnas intressen." Det var på kommunistiskt initiativ som ett med socialisterna gemensamt fackligt aktionsprogram antogs på fackföreningsrörelsens kongress 1938.

Kommunisterna vann också förtroende hos ungdomen, och glömdes inte av universitetet. Universitetet i Belgrad blev snabbt en kommunistisk fästning och den viktigaste centralen för träning av kommunistiska funktionärer. 1934 hade partiet haft 70 medlemmar vid universitetet i Belgrad, 1937-38 nådde man över 200.

Rekrytering av kommunister skedde också genom att man bildade organisationer som "studerandes aktionskommitté," kulturkommittéer, sociala kommittéer, fredskommittéer osv. Om det redan fanns en organisation, så infiltrerade man den. Om det inte fanns någon så bildade kommunisterna den.

Från universitetet gick man vidare till gymnasier och till olika föreningar (litterära klubbar, idrottsföreningar osv.), och fick på så sätt många nya kanaler för sin propaganda. Det ringa antalet kommunistiska aktivister komparerades av deras intensiva aktivitet, deras revolutionära vilja och frånvaron av all samordnad opposition. Man hörde inga andra än kommunisterna, och man såg inga andras affischer. De var ensamma om att kräva förändring.

## Moskva övervakar

Med början 1935 genomfördes en omorganisation av kommunisterna i Jugoslavien under övervakning av Moskva och Komintern. Den jugoslaviska kommunismens pånyttfödelse fick inte undslippa Moskvas kontroll.

De gamla kommunisterna ersattes med nya män, som var helt hänslagna Komintern. Fraktionsstriderna upphörde eller styrdes direkt från Moskva. Mot slutet av 1932 utsåg Komintern en kommunist av tjeckiskt ursprung, Josip Tichizinsky, till generalsekreterare i det jugoslaviska kommunistpartiet. Men i juli 1937 kallades Tichizinsky, alias Gorkitj, till Moskva. Han berövades sina uppdrag och avrättades tillsammans med sin fru.

Men det räckte inte med detta. Centralkommittén upplöstes. Sedan kom turen till de som var "motståndare till partiet." *Proletären*, partiets tidning, publicerade 1939 partiets beslut vad som skulle ske med de som inte var önskvärda. Fyra f.d. generalsekreterare dömdes till döden: Sima Markovitj, Milan Gorkitj, Anton Mavrak och Jovan Malichitj-Martinovitj; likaså dömdes till döden partiets senaste två representanter vid Komintern: Ivo Grjetitj, alias Fleischer, och Vlada Tchopitj, alias Senko, som tidigare varit kommunistisk parlamentsledamot och general i internationella brigaderna.

## Kriget närmar sig

I mars 1938 anslöts grannlandet Österrike till Hitlers Tyskland. Partiets centralkommitté antog en resolution som värdade till alla patriotiska krafter att "bilda ett enat block mot det fascistiska hotet."

1939 förklarade *Proletären*, som blivit nationalistisk att: "Kommunistpartiet står idag



General Draga Mihajlovitj — ledare för Jugoslaviens frihetskämpar under andra världskriget — avrättad av Tito 1946.

i första ledet i vårt folks strid i kampen för självständighet och för att försvara vårt land." Kommunistiska ungdomsförbundet satte igång med en kampanj för att stärka landets försvar. Försvarsdepartementet i Belgrad gav ungdomskommunisterna tillstånd att organisera en bataljon frivilliga, som fick sin utbildning av officerare i kungarikets krigsmakt. Det var bland annat den utbildningen som gjorde det möjligt för revolutionärerna att en gång störta denna regim.

Efter Stalin-Hitler-pakten kunde man, under signaturen Tito, läsa:

"Jugoslaviens arbetande folk vill inte ha krig... Den ömsesidiga biståndspakten mellan Sovjetunionen och Tyskland, och de sovjetiska truppernas intåg i västra Vitryssland\* har väckt stor entusiasm hos det jugoslaviska folket."

Den fullständiga upplutningen till Moskvas linje visade sig återigen i ett manifest som antogs av centralkommittén den 1 maj 1940:

"De franska och brittiska imperialisterna angrep för sju månader sedan en annan imperialistisk makt, Tyskland, för att tvinga den till underkastelse och kapitulation, detta i syfte att garantera sin egen dominans i världen och för att fortsätta att utplundra de koloniala och halvkoloniala folken. Alla påstående att de engelska och franska imperialisterna kämpar för demokratin, friheten och självständigheten för små folk är inget annat än lögn och rent påhitt."

Denna totala underkastelse under Moskva åtföljdes av praktisk handling i form av

\* I kommunistiskt språkbruk under Stalin-Hitler-paktens tid avsågs dåvarande östra Polen.

sabotage mot rustningsindustrin, bl.a. de viktiga flygindustrierna i Belgrad, som i början av 1940 lamslogs av en tre månader lång strejk. Den verksamhetsberättelse som framlades vid jugoslaviska kommunistpartiets femte kongress i oktober 1940 är avslöjande:

—förrädarna mot arbetarklassens sak och mot den kommunistiska rörelsen har eliminerats och ersatts av yrkesrevolutionärer, som har stärkts av sin fängelsevistelse —politiken med en "öppning" och med "folkfront" har tillåtit oss att besätta många förtroendeposter i vänstern

—partiets underjordiska organisation har stärkts av återvändande från spanska inbördeskriget och därigenom gjorts funktionsduglig

—rekryteringen av arbetare till fackföreningarna och studenter vid universitetet har byggts ut med rekrytering av kvinnor och bönder i patriotismens namn

—genom de olika myndigheternas vanskötsel har de i praktiken upphört att existera.

## Jugoslavien rämnar

I själva verket höll Jugoslavien på att rämma bit för bit.

I mars 1941 undertecknade regeringen Tsetkovitj-Matjek i Wien trepartspakten. Men två dagar senare störtades regeringen i en statskupp som organiserades av serbiska officerare med general Simovitj i spetsen. Ministrarna arresterades och regenten prins Paul tvingades i exil. Den "nationella enhetsregering" som bildades betraktades med enhällig skepsis av kroaterna. Under detta kaos upphörde myndigheterna att fungera.

Men det var på det utrikespolitiska fältet som kuppen den 27 mars 1941 fick sina mest katastrofala följder. Även om England var nöjt med utvecklingen i Belgrad, så kunde inte Tyskland acceptera att en av dess allianser skulle upphöra. Hitler reagerade blixtnabbt.

I Berlin planerade man invasionen av Sovjetunionen och Führern trodde att den nya serbiska regimen skulle förvandla Jugoslavien till ett ryskt brohuvud alldeles vid Rikets gräns. Han gav överkommandot order om att "utplåna Jugoslavien militärt och tillintetgöra landet som nation."

Belgrad bombades den 6 april 1941. Tyska, italienska, ungerska och bulgariska trupper gick över gränsen. Kroatiska officerare anslöt sig, på grund av sin motvilja mot serbererna, till erövrarna. Kapitulationen ägde rum den 18 april.

Jugoslavien stympades. Bulgarien annekterade Makedonien, Ungern återtog området kring Batjka, Italien annekterade Dalmatien och en del av Slovenien, medan norra Slovenien, som var starkt germaniserat, anslöts till Tyskland. Området Kossovo avträdades till Albanien. Montenegro blev ett italienskt protektorat; Kroatien, till vilket fördes en del serbiska områden och Bosnien, förklarades självständigt; Serbien, som var reducerat till området kring Belgrad, ockuperades av tyska trupper.

## Motståndet

Trots ockupationen och uppdelandet av Jugoslavien, och trots sin önskan att kämpa



mot fascismen, tog de jugoslaviska kommunisternas kampvilja sig inte uttryck i särskilt mycket mellan okkupationen den 18 april och det tyska angreppet mot Sovjet den 22 juni 1941. Förklaringen som gavs av kommunistpartiet var följande:

"Vi bör sträva efter att infiltrera våra aktivister i den nya administrationen och i den nya underrättelsetjänsten."

Och det var allt. Inga protester, inga anti-tyska handlingar, inget bildande av en frihetsrörelse. När serbiska officerare under överste Mihajlovitj bildade en nationell motståndsrörelse förbjöd kommunisterna formellt sina aktivister att ansluta sig till den. De fördömde bildandet som något som tillkommit genom insatser från "agenter från London."

Den 3 juli 1941 höll Stalin ett radiotal som uppmanade hela världen till totalt motstånd mot tyskarna. Dagen därpå gav Tito sin appell till motstånd. Det var först då som kommunistiska grupper i Jugoslavien började organisera sig militärt och kalla sig partisaner.

Från den tidpunkten och under återstoden av kriget blev den jugoslaviska kommunismens historia detsamma som den väpnade rörelsens historia. Partihierarkin gick helt över till den militära verksamheten. Medlemmarna i politbyrån blev generalstab. Övriga centralkommitteledamöter blev provinschefer. Ledarna för regionala och lokala partiorganisationer blev chefer för militära grupper osv.

Partisanernas stadgar sade att "de proletära brigaderna för nationell befrielse är militära organ som står under det jugoslaviska kommunistpartiets ledning." Med andra ord, partisanbrigaderna, var partiet i vapen, organiserat för att gripa makten.

Det var vad Mihajlovitj inte kunde och ville förstå. Nationalisterna (chetnikerna) samarbetade några gånger med partisanerna för att slå till mot tyskarna. Denna "heliga allians" mellan de underjordiska rörelserna fick en officiell sanktion den 19 september 1941 när Tito och Mihajlovitj träffades.

Partisanerna och chetnikerna genomförde åtskilliga militära aktioner tillsammans, men innebörden av begreppet nationell befrielse var inte detsamma för de två. Chetnikerna hade inget politiskt program och strävade efter att återupprätta det gamla systemet. Partisanerna var framförallt revolutionärer, de hade inget att bevara. När man besatte en by bildade man "folkråd." Chetnikerna vägrade å andra sidan att driva sin militära verksamhet alltför långt, för att undvika tyska repressalier mot befolkningen. Partisanerna studerade däremot hur deras provokationer skulle kunna förorsaka så många offer som möjligt.

Denna naturvidriga allians mellan två helt skilda uppfattningar om livet, människan, politiken och om själva striden kunde inte bestå länge. Den sprack den 2 november 1941. Detta datum var också början på ett inbördeskrig mellan nationalisterna under Mihajlovitj och de kommunistiska partisanerna under Tito. Kampen mot okkupanterna blev en andrahandsuppgift, varje grupp ville först och främst skaffa sig monopol på att vara motståndsrörelse.

Kommunisternas målsättning var klar. De var fast beslutna att utrota chetnikerna, och

de strävade först och främst efter att rycka undan befolkningens stöd för dem, något som visas av följande direktiv från femte partisankåren 1943:

"Konfiskation av tillgångar och avrättningar av enskilda personer är otillräckliga straff i vissa chetnik-vänliga områden. Det finns tillfällen då man måste bränna och förstöra hela byar och tvinga befolkningen att flytta."

## Churchill väljer sida

Det var i England som striden mellan de två jugoslaviska motståndsrörelserna avgjordes. Winston Churchill skriver i sina memoarer:

"Den tragiska personligheten Mihajlovitj hade blivit det främsta hindret. Vi var tvungna att hålla tillbaka informationerna om militära operationer tillsammans med partisanerna och sedan övertala kungen att återkalla sitt uppdrag till Mihajlovitj att vara krigsminister. I början av december drog vi tillbaka vårt officiella stöd till Mihajlovitj och återkallade den brittiska delegation som var ackrediterad hos honom."

Denna attitydförändring från London förorsakades av Churchills analys av läget i Jugoslavien. Hans syn på problemen skilde sig kraftigt från vad britter på platsen ansåg. Generalen MacLean, som svarat för informationsinsamlingen på platsen, berättar i sina memoarer om sitt sammanträffande med premiärministern, då han rapporterade att "Tito och de andra ledarna för rörelsen är öppna och notoriska kommunistar, och det system som de vill upprätta är hämtat från Sovjetunionen."

Winston Churchill svarade då:  
"Har ni tänkt er att själv flytta till Jugoslavien efter kriget?"

—Nej, sir.

—Inte jag heller, sa han. "Alltså behöver varken ni eller jag bekymra oss för vilken regering jugoslaverna får, det är bättre att låta bli att lägga sig i saken."

Denna cyniska inställning är emellertid inte tillräcklig för att förklara Churchills val. Han tillade därför:

"Vad som intresserar oss att veta är vilken rörelse som förorsakar tyskarna störst skada."

Men anledningen till att partisanerna så småningom blev effektivare än chetnikerna, var att britterna övergav de senare och satte in en massiv militär hjälpsats till Tito. I slutet av 1943 upprätthöll de allierade en veritabel luftbro för att utrusta och förstärka de kommunistiska styrkorna. Under 1944 fick de "röda" mer än 100.000 gevär, mer än 50.000 k-pistar och kulsprutor, 1.380 granatkastare, 324.000 granater, 636.000 handgranater, mer än 97,5 miljoner patroner, 700 radioapparater, 175.000 uniformer och 260.000 par kängor.

Trots detta stod Serbien i allmänhet lojalt till Mihajlovitj och hans chetnikar. Kampen blev visserligen mer och mer ojämn, men den nationalistiska enheten i provinsen gjorde att man inte bara förmådde stå emot tyskarna utan också de kommunistiska partisanerna. Bara Röda arméns invasion kunde bryta motståndet.

## Kommunisterna tar makten

Händelseutvecklingen gick nu snabbt och Röda arméns invasion blev avgörande för de jugoslaviska kommunisternas långa marsch till makten. Men denna armés uppträdande överraskade till och med de jugoslaviska kommunisterna negativt. Vladimir Dedijer skriver:

"Det sätt på vilket många av soldaterna och officerarna uppträdde i Jugoslavien var inte så värdigt som vi hade väntat oss av Röda armén. Särskilt där den hade dragit fram kom klagomål från befolkningen: våldförande på kvinnor, mord, stöld. I början försökte vi förklara för folket att det var fråga om isolerade fall, men brotten blev allt fler..."

"Händelserna fick sådana proportioner att det till slut blev ett allvarligt politiskt problem. Enligt rapporter som våra myndigheter fick begick Röda arméns soldater och officerare 1.219 våldtäkter på jugoslavisk mark, 829 försök till våldtäkt, 111 våldtäkter kombinerade med mord, 248 våldtäkter med mordförsök, 1.204 fall av plundring kombinerat med våld. Sekreteraren i kommunistiska ungdomsförbundet i Vojvodina tillhörde de våldtagna. Till och med en kvinna som var med i nationella befrielsekommittén våldfördes."

Tito själv har en mycket motsägelsefull roll när det gäller inställningen till "befriarna." Han trodde att han kände ryssarna och hade svårt att förstå vad som hände. Han hade av säkerhetsskäl gått under namnen Grigorijevitj, Zagorac, Rudi, Ivan Kostnasjek, Slavko Babitj och Walter, innan han kallade sig Tito. Han hade upplevt fängelser och underjordisk verksamhet. Sedan 1937 hade han arbetat åt Komintern där Moskva ville att han skulle vara. Denna världens huvudstad, som han ställt sitt hopp till, skulle den kunna bedra honom?

"I bedrövade stunder, under hårda nätter av förhör utan slut och under svår behandling i hemliga polisens celler eller under fängstransporter fick vi revolutionärer stöd av hoppet att utan lidande kunde inga framsteg nås. Det fanns en makt långt därborta, där våra ideal redan hade förverkligats. Sovjet var för oss arbetarnas fosterland, där arbetet hade sitt rätta värde, där tillgivenhet, kamratskap och ärlighet segrade."

## Efter Stalin

Det var inte av en slump som den första proletära partisanbrigaden bildades på Stalins födelsedag den 21 december 1941. Tito hade alltid hyst en speciell vördnad för "folkens fader." Det är möjligt att denna personliga beundran från Tito bidrog till att fördjupa de politiska motsättningarna mellan de två.

Tito och Stalin hade stora likheter i sin politiska karriär. Båda utnämndes till ledamöter i centralkommittén, de valdes inte in. Båda gjorde karriär i partiapparaten när verksamheten var underjordisk. De tog båda kontrollen över sina respektive partier sedan de försäkrat sig om posten som generalsekreterare. Deras avancemang kostade blod, utrensades blod. De två partisekreterare som föregick Tito i Jugoslavien mördades. På

(Forts. på sid. 17)

# Militär uppmarsch på "Fredens hav"

**Sovjet rustar upp sina styrkor på "Fredens hav", samtidigt som den svenska flottan håller på att försvinna. Obalansen i Östersjön blir allt större. Den allt svagare svenska flottan gör att NATO diskuterar att inrätta en specialstyrka för fast stationering i Östersjön.**

Medan miljoner svenskar kantade badstränderna under de första julveckorna, eller sökte skydd för regnet i stugor, tält och husvagnar, genomförde den sovjetiska krigsmarinen en av sina hittills största landstigningsövningar på andra sidan Östersjön. För första gång deltog även det toppmoderna helikopterhangarfartyget "Leningrad" i operationerna. Dessa koncentrerades i huvudsak mot det utskjutande kustpartiet nordväst om Kaliningrad — en gång den tyska lärdomsstadens Königsberg, numera sovjetiskt sjömilitärt rustningscentrum och ett av de viktigaste brohuvudena för Sovjetunionens expanderande örlogsflotta — hela provinsen är idag militärt skyddsområde och i det närmaste helt avskärmat från omvärlden, möjligen jämförbart med flottbasen Vladivostok vid Stilla havet. Sedan mitten av sextioalet har den sovjetiska östersjöflottan, tillsammans med den polska och östtyska, helt kommit att dominera den militära bilden i Östersjön, samtidigt som den alltmer utvidgar sina positioner på världshaven.

## Fortlöpande uppbyggnad

Den inledningsvis nämnda landstigningsövningen, som gick tämligen obemärkt förbi svenska nyhetsmedia, är dock långtifrån någon engångsföreteelse. Redan sommaren 1978 ägde den första verkligt stora manövern av detta slag rum utanför den lettiska kusten. Dessa landstigningsövningar visar tydligt att Sovjetunionen fortlöpande bygger ut och övar överskeppnings- och landstigningsstyrkor, för att med kort förvarningstid kunna utföra mycket omfattande och väl samordnade landstigningsoperationer i hela Östersjöområdet. Sedan ett antal år tillbaka kan man konstatera en konsekvent och alltmer forcerad uppbyggnad av Warszawapaktens sjöstridskrafter i vårt geografiska närområde, med stark tonvikt på offensiva fartygsförband framför allt i Östersjöområdet.

Östersjön med angränsande landområden i syd och ost, har under senare delen av 1970-talet blivit ett gigantiskt militärt uppmarschområde, med enorma mängder krigsfartyg, stridsflygplan och insatsberedda truppstyrkor.

Denna Warszawapaktstaternas starkt ökande militära potential i Östersjöområdet ger en antydning om vilken oerhörd geostrategisk betydelse den sovjetiska statsledningen tillmäter detta område. Östersjön utgör idag en hörnsten i den starkt expansionistiska sovjetiska globalstrategin, vars uttalade syfte är att tillförsäkra Sovjetunionen en avgörande kontroll över världens råvarutillgångar och handelsvägar.

## Utfallsport och barriär

Den primära målsättningen i krig för Warszawapaktens är att etablera en fullständig kontroll över farvattnen som förbinder Östersjön med Nordsjön. Dessa utgör för Sovjetunionen utfallsporten mot världshaven, samtidigt som de fungerar som en barriär mot de traditionella sjömakternas möjligheter att operera i ett för den sovjetiska krigsmakten oerhört viktigt baseringsområde.

Men även i fredstid har Östersjön mycket stor betydelse för Sovjetunionens militära upprustningsprogram. Farvattnen utanför Skånes och Blekinges kuster utgör ett viktigt område för den sovjetiska marinens utbildning, övningar och tekniska prov. Utbyte av fartyg sker kontinuerligt mellan Östersjön, Nordatlanten och Norra ishavet. Av denna anledning varierar den sovjetiska östersjöflottans storlek från vecka till vecka. Den omfattar 4-5 kryssare, 60-70 jagare och fregatter, 140-150 motorkanon-, torped- och robotbåtar, omkring 120 u-båtar samt ett icke obetydligt antal specialfartyg för minutläggning, minröjning och trupptransporter. Till detta kommer omfattande marina flygstridskrafter med bl.a. det kärnvapenbärande överljudsbombplanet Tupolev 26 "Backfire," som är helt utan motsvarighet i världen. Slutligen disponerar även Östtyskland och Polen icke föraktliga örlogsmariner. Även ett omfattande handelstonnage med ett stort antal fartyg som i varierande grad kan utnyttjas för militära ändamål — förutom den talrika halv-militära "trålar"-flottan, främst de stora containerfartygen som lastas enligt "roll-on-roll-off"-principen, samt de moderna bil- och tågflåror som trafikerar södra Östersjön, av vilka flertalet

har exceptionellt hög (=för civila ändamål högst ekonomisk) maskinkapacitet för ifrågasvarande fartygstyper. Båda de sistnämnda fartygskategorierna är väl lämpade för transport av fullständiga mekaniserade förband. En enda Sassnitz-färja kan utan vidare lasta en hel sovjetisk stridsvagnsbataljon på däck- et, som till yttermera visso är helt insynskyddat från luften för vår flygspaning.

Alla dessa fartyg är inte avsedda enbart för uppgifter i Östersjön, men Warszawapakten, det vill säga Sovjet, förfogar likväl över en förkrossande överlägsenhet över varje tänkbar motståndare i området.

En uppenbar konsekvens av denna enorma kvantitativa disproportion mellan NATO- och WP-marinerna i Östersjöområdet är att ett stort upplagt anfall mot NATO-territorium snabbt — ja, kanske till och med automatiskt — leder till insats av taktiska kärnvapen i försvarssyfte. Någon realistisk alternativ option existerar i praktiken inte för NATO-sidan — härom är Sovjetunionen mycket väl medveten. Ett mera begränsat — kanske kuppärtat — angrepp på danskt eller svenskt territorium innebär däremot inte samma risk för omedelbar upptrappning till atomkrig. Men risken finns dock alljämt kvar, framförallt om NATO-medlemmen Danmark angrips.

## Andra metoder

En angripare kan då söka andra metoder att nå sitt mål. Politiskt målmedvetna och till läget anpassade, mindre riskfyllda marina styrkedemonstrationer eller påtryckningar, som kan variera i omfattning och intensitet alltefter omständigheterna, samt eventuellt i kombination med olika former av subversion och sabotage, kan mycket väl bli handlingsformer som kan komma ifråga.

Det kan härvid komma att röra sig om angrepp på eller störningar av sjötrafiken, sabotage, blockeringar av hamnar och farleder, minering, uppbringning av fartyg, förstöring av anläggningar för olja och gas eller avspärrning av havsområden. Aktioner av detta slag kan utnyttjas provokativt för att skapa en bakgrund för anklagelser och vidare åtgärder. Ett klassiskt exempel på en sådan "kanon-





*Amfibieattackfartyget "Tvan Rogov". Fartyget är specialkonstruerat för landstigningsoperationer i stor skala. Det lastar en hel pansarbataljon och är bestyckat med kanoner och luftvärnsrobotar.*

båtsdiplomati" är den så kallade "Altmark"-affären från andra världskriget, då ett tyskt handelsfartyg uppbriagades på norskt territorialvatten av ett brittiskt örlogsfartyg. Denna avsiktliga provokation fick mycket riktigt till följd att Tyskland angrep Norge och Danmark, med (den i sak helt riktiga) motiveringen att dessa länder saknade förmåga att upprätthålla sin neutralitet, vilket tvingade Tyskland till detta steg, dels för att tillgodse sina egna säkerhetsintressen, dels för att skydda de båda neutrala länderna mot vidare allierade "aggressionsakter." Att det sedan inte gick som Winston Churchill och det brittiska amiralitetet hade föreställt sig, är en annan historia.

Dyliga påtryckningar kan även vara led i samtidigt pågående eller förberedda aktioner i andra områden. Att Sovjetunionen, vid sidan av de allt vanligare ställföreträdarkrigen med kubanska legotrupper eller palestinska terrorister, känner sig oförhindrad att tillgripa direkt militär aggression även utanför sin traditionella "intressesfär" (eller efter det att denna ensidigt utvidgats), har senast vid årsskiftet demonstrerats med all önskvärd tydlighet. Ett tidigare exemplet var den i Moskva registrerade och i juni 1978 genomförda statskuppen i Sydjemen — ett strategiskt minst lika viktigt område som Afghanistan — där sovjetiska krigsfartyg ogenerat understödde den "spontana folkresningen" genom att under flera timmar beskjuta Adens hamn.

Den pågående, alltmer katastrofala avrustningen av det svenska försvaret lär knappast bidra till att denna benägenhet avtar, oaktat att vissa självutnämnda svenska "försvarsexperten" och "fredsforskare," med förment auktoritet av någon kvasiakademisk nonsensutbildning alljämt energiskt förläktar denna uppfattning, vållustig pösande i TV2:s "nyhetskrönikor."

## Ny dimension

Sedan cirka två år tillbaka har den sovjetiska Östersjöflottan redan oerhört överlägsna strids-

krakter förstärkts med sex kärnvapenbärande strategiska ubåtar av "Golf"-klass. Dessa är bestyckade med medeldistansrobotar av en typ som västmakterna saknar motsvarighet till och som ej heller omfattas av överenskommenheten i SALT II-avtalet. Dessa robotar kan nå hela Skandinavien, Centraleuropa och väsentliga delar av Västeuropa. Minst två av dessa ubåtar kan ständigt befinna sig till sjöss. Motivet för deras stationering i Östersjön är, att de fasta utskjutningsanordningar för kärnvapen som finns uppförda i de baltiska sovjetrepublikerna, numera relativt lätt kan lokaliserars med hjälp av de alltmer förfinade spanings satelliterna. Man kan således antaga att Sovjet planerar att redan inom en kort framtid sätta in betydligt fler kärnvapen-ubåtar, än de sex som för närvarande baserats i Östersjön. Man kan för svensk del bara konstatera, att Sovjetunionen i trygg vetskap om Sveriges praktiskt taget obefintliga ubåtsjaktkapacitet, bedömt Östersjön som ett lämpligt baseringsområde, trots att den på grund av sitt ringa vattendjup traditionellt ej har ansetts vara något idealiskt operationsområde för ubåtsförband.

Åtminstone har vår avtagande sjömilitära kapacitet uppenbart ej verkat i motsatt riktning vid den sovjetiska marinledningens överväganden och riskbedömningar.

Samtidigt som den kärnvapenbärande sovjetiska ubåtsflottan i Östersjön sannolikt kommer att öka till antal, kommer även ubåtarna att förses med modernare och mer sofistikerade robotar, med högre precision och verkan. Förutom att öka det omedelbara kärnvapenhotet mot Skandinavien, inför de framförallt en helt ny strategisk dimension i Östersjön, som från att ha varit ett europeiskt randhav, successivt utvecklas till ett område av högsta strategiska prioritet. Ur detta perspektiv får den av sovjetpropagandan lanserade klichén om Östersjön som "Fredens hav" en närmast makaber bismak.

## Gorsjkov förklarar

Danmarks och Norges regeringar ser med ökad oro på de under senare år allt talrikare territorialvattenkränkningarna genom fartyg tillhöriga Warszawapaktsstaterna. För varje år som går blir dessa alltmer närgångna i sina avsikter att utforska de båda ländernas försvar av viktiga kustområden samt deras beredskap, icke minst med sikte på att avtrubba den sistnämnda. Norges försvarsmakt har nu efter otaliga intermezzon skärpt övervakningen. I Norge anser man det knappast vara någon tillfällighet att antalet gränskränkningar ökat så markant. Chefen för Nordnorges försvarskommando påpekar, att det förekommit alltför många episoder på kort tid och inom ett begränsat område, för att det skulle vara tal om några tillfälligheter. Chefen för sjöstridskrafterna i Nordnorge betecknar de sovjetiska fartygens uppträdande som "högst anmärkningsvärt" och har "svårt att finna någon hållbar förklaring" för detta.

Däremot har den sovjetiska marinchefen, amiral Gorsjkov, inte några större svårigheter att förklara sovjetflottans förhållanden i de skandinaviska farvattnen. I sitt uppmärksammade magnum opus, *Statens sjömakt*, konstaterar denne sovjetimperiets Tirpitz torrt, men desto mer entydigt: "Vårt land saknar territorier och baser utomlands i den utsträckning som erfordras för den alltmer växande sovjetiska flottan." Med närmast klassisk stormaktsarrogans utvecklar han Sovjetunionens anspråk på marint "Lebensraum": "Vi förbereder oss på att genom stort upplagda offensiva operationer kunna rikta förintande slag mot imperialismens sjö- och landområden, var dessa än är belägna. Sovjetunionen räknar med ett nytt världskrig inom tjugo år. Detta krig kommer att stå mellan den fredsälskande Sovjetunionen och de imperialistiska staterna, och havet kommer att bli detta krigs viktigaste slagfält." Klarare än så kan inte målet för den väldiga sovjetiska marina uppbyggnaden formuleras.

## Sverige ensamt

De danska och västtyska sjöstridskrafterna, som är de enda NATO-mariner som i fredstid opererar i Östersjön, har ett mycket ogynnsamt militärgeografiskt läge i detta område. Deras baser är synnerligen utsatta för anfall i händelse av en konflikt. Detta medför att de danska och västtyska flottorna måste tillämpa en rörlig bastaktik och hålla hög basberedskap. Den militärpolitiska utvecklingen har under senare år medfört att Västtyskland numer håller huvuddelen av sina jagare och fregatter i Nordsjön, för skydd av sjöförbindelserna där. Försvaret av Östersjön avses väsentligen ske med lättare torped- och motorkanonbåtar, ubåtar samt flygstridskrafter. Detta förhållande förtjänar i hög grad att uppmärksammas från svensk sida. Det medför nämligen, att det mångomhuldade och gärna återropade — ehuru ej sällan rätt tvivelaktiga — teoremet om att en angräpare icke kan förväntas avdela mer än en begränsad del av sina stridskrafter mot Sverige, har upphört att gälla i Östersjöområdet. Här kan vi inte hoppas på att det ena stormaktsblockets styrka kommer att kunna balansera det motsattas. Här måste vi helt och fullt lita på vår egen förmåga att

**Svenska flottan**

Fartygstyp	1958	1979	1982
Pansarskepp	2	0	0
Kryssare	3	0	0
Större jagare	19	6	2
Fregatter	6	4	0
U-båtar	24	17	14
Mindre Tb och Mtb	41	24	18
Patrullbåtar	0	5	25
Minfartyg	2	3	3
Minsvepare	39	28	31

**Svenska flygvapnet**

	1955	1978	1985
Jaktdivisioner	33	14	9
Medeltung attack	12	5,5	5,5
Spaningsdivisioner	5	4	3
Summa flygplan	850	450	340

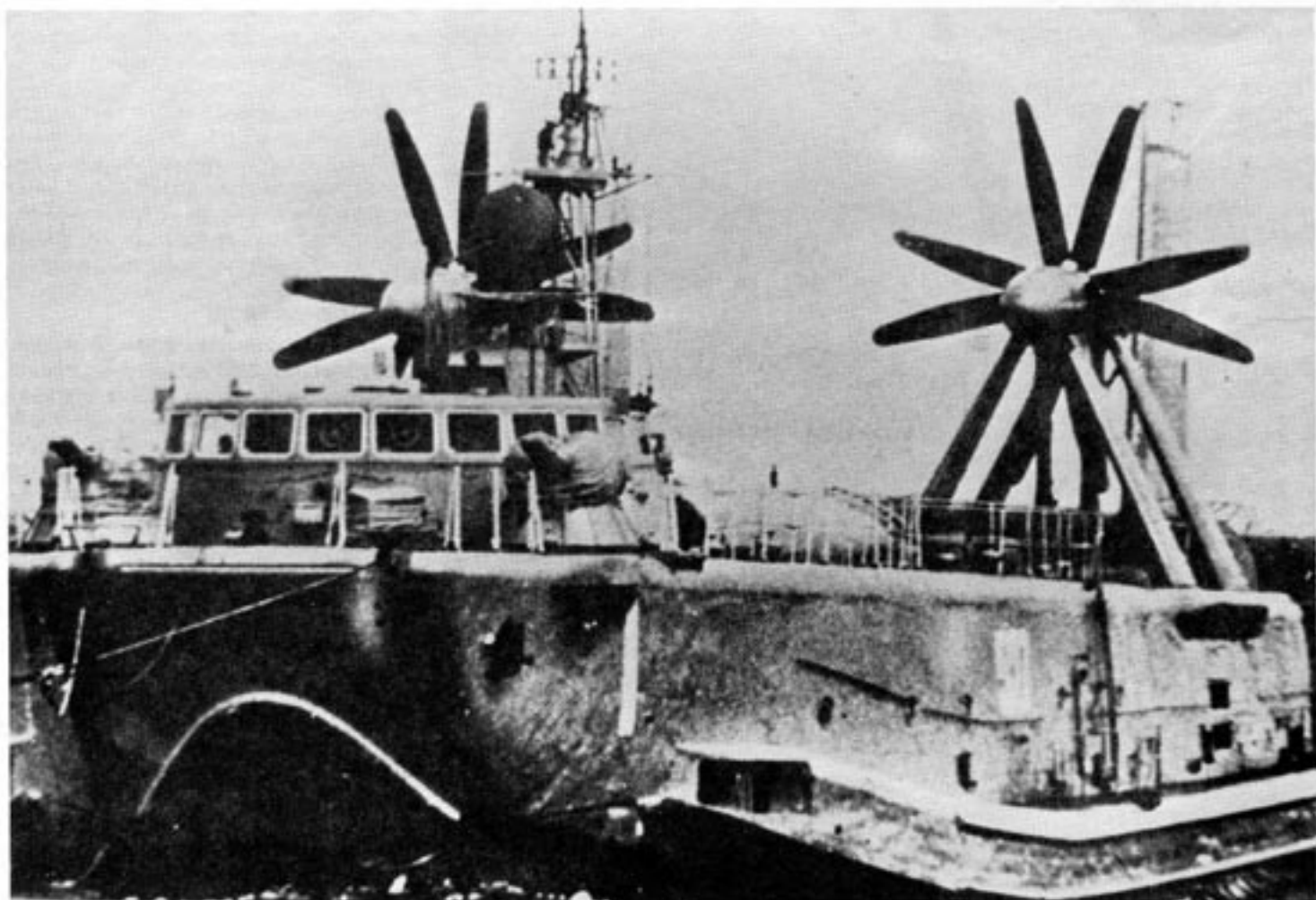
utforma en försvarsprofil, som kan förmå en potentiell angripare att avstå från sitt uppsåt.

Mot denna bakgrund tvingas vi emellertid konstatera, att den svenska flottan är den försvarsgren som är värst utsatt för försvarsnödligheternas och avrustningsivrarnas härjningar och för närvarande befinner sig i sitt sämsta relativa styrkeförhållande under modern tid. Aldrig tillförne har vi varit till den grad blottställda i en till tänderna rustad och allimer rustande omvärld. De flesta större fartygsenheterna har försvunnit helt under 60- och 70-talen; det ömkliga fåtal som alltjämt återstår är idag allvarligt föråldrat och kommer att vara slutgiltigt borta om tre-fyra år. Antalet

motortorped- och torpedbåtar har i det närmaste halverats. Tack vare den tidigare folkpartiregeringens totalt omdömes- och ansvarlösa beslut i sjörobotfrågan, kommer flottans torpedbåtar ej att kunna utrustas med sjörobotar förrän en lång bit in på 80-talet — om ens då. Detta innebär i klartext, att torpedbåtsflottans (som ju skall utgöra ryggraden i vårt marina invasionsförsvar!) möjligheter att verka mot ett fientligt överskeppningsföretag inte är alltför stora. Därtill skall läggas att marinens ubåtsjaktkapacitet idag har nedgått till i det närmaste noll.

Från och med 1983, när den sista svenska jagaren faller för åldersstrecket, kommer hela

ansvaret för ubåtsjakten längs Sveriges 2500-km långa sjögräns att åvila de cirka tioalet helikoptrar, som utrustats för detta ändamål. Att detta är en fullkomligt orimlig uppgift torde vara uppenbart för envar. Helikoptern är ett utmärkt komplement vid ubåtsjaktoperationer, dock ej ensam i stånd att fullgöra denna uppgift. Härför är aktionsradien alltför begränsad och därmed även den effektiva tiden i operationsområdet. Ammunitionslasten och således stridsuthålligheten är liten i jämförelse med ett fartyg, dessutom saknar helikoptern allväderskapacitet. Slutligen torde en ensam helikopter över öppet hav vara något av de mest exponerade mål man



Sovjetisk svävare. Transportkapacitet upp till ett kompani. Kan passera sjöminering.





Överljudsbombplanet Tu 26 "Backfire". Bilden tagen över Östersjön av svenskt spaningsflyg.

överhuvud taget kan föreställa sig.

Talesmän för Marinstaben har i dagspressen öppet medgivit, att det idag är "en ren tillfällighet" om en främmande u-båt upptäcks inom svenskt territorialvatten. Detta är bilden av Sveriges flotta det internationella krisåret 1980 – en örlogsflotta som ännu för drygt tjugo år sedan låg på femte plats i världen!

## Dödligt hot

Genom Östersjön passerar dagligen bortåt 100 fartyg på väg till eller från svenska hamnar. Oljetransporterna till Sverige omfattar drygt 8 miljoner ton per år och utgör ryggraden i Sveriges försörjning med fossila bränslen. En stor del av dessa går genom Östersjön. För att frakta samma mängd olja landvägen skulle krävas en halv miljon lastbilar med släp eller 40.000 tågsätt. I ett skärpt läge kommer ett sjöfartskrig mot oss att vara ett dödligt hot till ringa kostnad för en angripare. I ett läge då vi måste prioritera marinens fåtaliga kvarvarande resurser för invasionsförsvar, kommer vårt sjöfartsskydd att vara obefintligt.

Den 1 juli 1979 utvidgade Sverige, i likhet med andra stater, sitt territorialvatten i Östersjön till 12 distansminuter. Hela Östersjön kommer därutöver att indelas i fiskezoner. Gränsdragningen mellan dessa är dock långtifrån problemfri. Detta har redan givit upphov till allvarliga kontroverser. Efterlevnaden av de nya reglerna måste kunna övervakas och överträdelser beivras.

Begränsningen av svängrummet i Östersjön ökar även kraven på vår neutralitetsövervakning. På och över Östersjön pågår ständigt en mycket livlig verksamhet, både från NATO och Warszawapakten. Ju mer det fria utrymmet begränsas, desto mer ökar riskerna för olika slag av kränkningar av vårt territorium. Och Sovjetunionen visar sig erfarenhetsmässigt att inte vara sen, då det gäller att utnyttja andra staters svagheter.

## Vettlös politik

Den pågående avvecklingen av den svenska flottan – för det är vad det de facto är frågan om – ökar markant risken för förvecklingar i vår närhet mellan stormakterna. Nordens ställning som buffertzonen, med relativt lugn och balans, är på väg att gradvis försvinna till följd av att hela Sveriges totalförsvar urholkas i alltmer accelererande tempo. Detta faktum, och framförallt Sveriges marina avrustning, kommer helt säkert att tvinga NATO till motåtgärder. Norges överbefälhavare, general Sverre Hamre, sticker inte under stol med vad han anser om Sveriges vettlösa försvarspolitik och dess konsekvenser för stabiliteten i Norden. Än mer dämpad torde entusiasmen vara i Finland, med dess geografiskt så utsatta läge, även om man där av uppenbara politiska skäl inte kan tillåta sig samma frispråkighet.

Inom NATO diskuteras för närvarande bland annat uppsättandet av en särskild, blandad fartygskontingent med enheter från USA, Storbritannien, Västtyskland och Nederländerna, som skall stationeras i Östersjön redan i fredstid. Att detta är en direkt konsekvens av Sveriges marina avrustning, torde det inte fordras alltför stor begåvning att inse. Det är ingen hemlighet att man i NATO-kretsar bedömer att Sverige inom några år inte längre kommer att vara i stånd till några egentliga sjömilitära operationer över huvud taget.

Håller vi inte själva på att lägga om växlarna så att nästa världskonflikt flyttas upp till Skandinavien? *Karl Gustav Bengtsson*

Inte ingenting kan nu ligga mer fjärran från det ryska folket än en militant nationalism; tanken på ett imperium är motbjudande för dem. Men den kommunistiska regimen övervakar sina slavar noggrant, och anstränger sig särskilt för att undertrycka deras icke-kommunistiska medvetande. Resultatet: långa arbetslägerstraff för förespråkare för frihet (Igor Ogurtsov - 20 år, Vladimir Osipov - 16 år, Jurij Orlov - sju år); de färska arresteringarna av präster, folkets andliga ledare (Gleb Jakunin och Dmitri Dudko); krossandet av den oskyldiga Kristna kommittén till försvar av de troendes rättigheter; fortsatta massgripanden av unga kristna; förvisningen av Andrej Sacharov.

I väntan på tredje världskriget söker väst återigen skydd och ser Kommunist-Kina som en allierad! Detta är ett annat förräderi, inte bara mot Taiwan, utan mot hela det kinesiska folket. Dessutom är det en vanvettig självmordspolitik; efter att ha utrustat Kina med en miljard människor med amerikanska vapen, så kommer väst att besejra Sovjet, men sedan kan ingen makt på jorden hålla tillbaka Kina från att erövra världen.

Kommunismen hejdar sig bara då den möter en mur, även om det bara är en mur av beslutsamhet. Väst kan nu inte avstå från att bygga upp en sådan mur under vad som redan är en tidpunkt av yttersta trångmål. Under tiden har emellertid 20 möjliga allierade fallit för kommunismen sedan andra världskriget. Under tiden har västerländsk teknologi hjälpt till att utveckla en skräckinjagande militär styrka hos den kommunistiska världen. Muren måste byggas upp med allt det som återstår av styrkan. Den nuvarande generationen måste upprätta en spärr över den väg längs vilken deras föregångare under 60 år så tanklöst har dragit sig tillbaka.

## Hoppet

Men det finns hopp. Alla förtryckta folk står på västs sida: ryssarna, de olika nationelliteterna inom Sovjetunionen, kineserna och kubanerna. Bara genom att lita på denna allians kan västs strategi bli framgångsrik. Bara tillsammans med de förtryckta kan väst utgöra en avgörande maktfaktor i världen. Det är också en principfråga, om väst ska försvara friheten överallt, eller bara åt sig själv.

Denna strategi kommer uppenbarligen att innefatta radikala begreppsförändringar och ett taktiskt nytänkande för västerlandets politiker, diplomater och militärer.

För fem år sedan struntade det officiella Amerika i alla mina varningar. Era ledare har friheten att bortse från mina spådomar denna gång också. Men de kommer att bäsannas.

*Alexander Solzjenitsyn*

Copyright: Alexander Solzjenitsyn/Contra.



## Bokrecension

### Estland

Esternas representation i Sverige har gett ut en liten skrift med titeln *Handledning för turister till Estland*. Skriften är på 52 sidor och ger råd till besökare i Estland. Den ger också en bakgrund till det politiska förtrycket i Estland. Boken bör läsas in i förväg, det är inte att rekommendera att ta med den till Estland. Skriften kan beställas från Esternas representation, Box 29011, 100 52 Stockholm. Telefon 08-67 70 53.

### Tänk om!

Vi vill så gärna tro att det finns en lösning på allt ont hos mänskligheten, att krig, fattigdom, sociala skillnader och samhällsbarriärer kan trollas bort med någon enkel trollformel. I alla tider finns utvalda personer, som genom naturlig begåvning eller på grund av en lyckligt lottad utsiktsplats i samhället kan skapa en filosofisk eller en litterär form åt den eviga drömmen.

Erik Philip-Sörensens bok är en fascinerande skildring av hans egen trollformel som han döpt till kapitaldemokrati. Att utan våld, genom en frivillig överenskommelse återfördela samhällets resurser, dvs. allt kapital lika till alla, det är författarens budskap.

Den utopiska grundtanken serveras varvat med likartade, naiva men just därför så tilltalande grundsanningar såsom: "Jag är endast fri om min granne är fri... All kärlek är ytterst kärlek till naturen... Kulturens grundstomme är familjen."

I vissa kapitel visar författaren en nästan pessimistisk skarpsynthet beträffande det mänskliga samhällets historiska utveckling: "Livskampen har alltid utkämpats till ett visst pris och makten gick alltid vår individuella näsa förbi... Socialismens och alla andra frälsningslärorors stora dröm om en konfliktfri mänsklighet i harmonisk gemenskap tycks vara ouppnåelig."

Å andra sidan blir han offer för en välvillig blindhet när det gäller att försöka grundlägga ett hållbart fäste för den egna lika ouppnåeliga drömmen. Han beskriver Sokrates tankevärld som grundformen av den riktiga demokratin. Men slavar och kvinnor som fattades helt och hållet i den bilden? Och den årtliga klassindelningen där bönder, krigare och yrkesmän stod på sin plats generation efter generation, utan den minsta möjligheten att komma in i filosofernas styrande kast och därmed närmare till makten? De glöms av författaren.

Mest förvånansvärt är att boken är skriven av en i det verkliga livet mycket realistiskt tänkande person som själv är ett skolexempel på kapitalconcentration och som är grundläggare av Securitas International med cirka 1

miljard svenska kronor i årsomsättning. Men hans älskvärda dröm om kapitaldemokrati tycks vara helt oberörd av verklighetens bistra erfarenheter, som han lär ha upplevt åtskilliga gånger under ett drygt halvt sekel med aktivt arbete i internationellt näringsliv. T.L.

*Erik Philip-Sörensen: Tänk om. Signum. Cirka 60:-.*

### Utanför systemet

#### Utanför systemet

Vänstern i Sverige 1968-78

En antologi



Misslyckades den så kallade nya vänstern och alla dess nymornade grupper? Dessa kämpar som skulle återskapa det kommunistiska partiet i Sverige i Studentrörelsens spår? Ja, "Fantasin till makten" krävde studenterna 1968 och det syns än idag att deras då uttalade drömmar bara blev fantasier. Det kom en borgerlig regering till makten 1976. Vänstern i Sverige hade misslyckats, eller man kanske inte ska vara så kategorisk, snarare säga att Vänstern inte nådde ända fram.

Det här med Vänster under tidsperioden 1968-78 tar fyra, kunniga inom ämnet, inleder upp i en bok som har namnet *Utanför systemet, Vänstern i Sverige 1968-78*. Boken är en antologi och mannen som författat den heter Jan Engberg, Christian Härleman, Lasse Pettersson, Sven E. Olsson, Björn Erik Rosin och Sören Wibe. Alla är de barn av Vänstervägen, men deras erfarenheter skiljer sig från varandra betydligt. Några har varit (och är) involverade i de i boken behandlade stridernas centrum, medan några blott perifert berörs av Vänsterns villkor.

En referensgrupp har bistått författarna och den har bestått av Sixten Kellertz, Sven Jönsson samt Anders Thall, samtliga från Umeå.

Det kan vara på sin plats att nämna att i bokens förord sägs att publikationen kan ses som en enkel historisk orientering om 60- och 70-talens vänsterorganisationer i Sverige. Man vill lyfta fram de politiska analyserna och linjerna.

Boken tar upp elva vänstersammanslutningar, både större och mindre. Störst är KFML, störst inom citationstecken, till och med 1976 års val kom de aldrig över 20.000 röster. Författarna säger: Vänsterns elektoral storlek, eller dess medlemsnumerär, hade motiverat en fotnot förr än en bok, men det är vår övertygelse att Vänsterns betydelse och inflytande sträcker sig längre än valvalsiffrorna bär vittnesbörd om.

Vad belyser då boken? Jo, bland annat tar den upp Alvar Alsterdals inventering 1962, som han gjorde om den Nya Vänstern i Europa. När det gällde den Nya Vänstern i Sverige rapporterade han då detsamma som uppslagsboken om elefanter på Grönland: "Finns inga." Detta var naturligtvis en sanning med viss modifikation. Det fanns ingen organiserad eller ens artikulär Vänster i egentlig mening då i Sverige, men i vid mening fanns det ansatser till en rörelse.

1965 kom C H Hermansson med sin bok "Vänsterns väg". Hermansson hade året innan blivit vald till partiledare i SKP/VPK, efter det att Hilding Hagberg mot- men frivilligt lämnat ordförandeposten. Hermansson lyftes givetvis, är man böjd att säga, fram av de nya strömningarna inom Vänstern och hans tillträde uppfattades allmänt som ett tecken på att förnyelsen vindar även nått de dammiga lokalerna på Kungsgatan 84. Vid valet 1964 kunde kommunisterna även notera den första framgången på många år, ett faktum som inte oförtjänt tillskrevs Hermanssons personliga begåvning.

I sin bok, en bok som innehållsmässigt kunde karaktäriseras som odogmatisk marxism, sa C H Hermansson att fem frågor var viktigast för honom: 1. Ökade samhällsansatser mot världssvälten och för internationell avrustning. 2. Breddning av fredspolitik. 3. Ökat samhällsinflytande i företagen och demokrati i företagen. 4. Socialistiska värderingar i de offentliga företagen och i samhällslivet. 5. Fortsatt reformverksamhet och strukturreformer som förändrar ägande- och maktförhållandena i samhället.

Dessa för samhället idag rätt lägmälda och utslätade vänsterfrågor, som relateras i boken av Sören Wibe i kapitlet "Från pacifism till marxism-leninism," kan ställas ideologiskt mot Lasse Petterssons tankar om KFML(r). Här finns inga lägmälda och utslätade tendenser hos de grupper som kan kallas avgrunds-Vänstern.

Pettersson säger: Under en period satsades all kraft på att utveckla en politisk och organisatorisk avgränsning från övrig Vänster, som måste sägas kom att bli högst effektiv. KFML(r) kom att isoleras från övrig Vänster, som också tog klart avstånd från vad man i likhet med "allmänna opinionen" uppfattade som en "tokvänster." Avskiljandet skedde



definitivt ifrån vad förbundet ansåg vara avvikelser och förvillelser, men frågan är om man inte också lyckades avskilja sig från arbetarklassen själva på kuppen. Under alla förhållanden måste man erkänna, säger Lasse Pettersson, att perioden innehöll såväl negativa som positiva utvecklingsdrag för KFML(r).

Ideologiskt och initierat kryssar den här boken, *Utanför systemet*, här i Vänsterns spår under 60- och 70-talet. Den tar upp Kina/Sovjetkommunismens dyningar inom den svenska vänstern plus då KFML(r) och deras jakt efter proletär identitet. Vidare kan kanske Revolutionära Marxisterna Förbundet och Kommunistiska Arbetarförbundets utveckling under de aktuella åren kanske intressera. Boken tar också upp Förbundet Kommunist, VPK:s trend under dessa för boken aktuella år tas upp mycket ingående, dess väljarstruktur och betydelse inom facklig rörelse.

Boken är intressant på sitt sätt. Men svar på frågan: Har Vänstern misslyckats får man inte.

Läsvärdet och som publikation betraktad får man varna för boken. Den är tätt skriven och svår. Ett lexikon bör man ha till hands, för antologin innehåller en mängd krångliga ord. Dessa akademiker från det "röda Umeå" har försökt, mer eller mindre avsiktligt, det kan jag inte svara på, att spela över när det gäller betydelsen för Vänstern i vårt land under de aktuella åren.

Men det finns självkritik och politisk nykterhet i boken, det kan inte förnekas. Man redogör till exempel på ett ställe i boken för KFML(r) och deras planer att utifrån sin driftcell på Arendalsvarvet, hösten 1972 stampa fram en vild strejk. Författaren redogör för hur strejkförsöket misslyckas totalt, en äventyrsaktion kallar han den, och han säger framtid att ett steg togs tillbaka när det gällde arbetarkampen. Facket och socialdemokratin kunde med lätthet krasa kastanjerna ur elden.

Som vanligt är gör också den här boken utfall mot socialdemokratin, på sitt sätt. Vänsterns förträfflighet lyser igenom här och var.

Till *Contras* läsare: läs boken som en ren faktabok och betänk vad som hänt under de sista två tre åren, den tidsrymd som inte boken har kunnat avspegla. Under dessa sista år vet vi ju att socialdemokratin tagit ett steg längre ut mot vänster. Kanske en tanke: om C H Hermanssons fem punkter i boken kan ses som en politisk smekning mot dagens hårda Vänsterkrav. Är det Vänsterns allt mer fiendliga attityd som kan kallas utveckling?

Donald Jansson

*Utanför systemet. Vänstern i Sverige 1968-78. En antologi. Tema nova-Rabén & Sjögren. Ca 61:-.*

## Kvinnor i Sovjet

Två svenska kvinnor, Carola Hansson (fil dr i rysk litteratur, dramaturg vid TV 1) och Karin Lidén (fil mag i ryska, läroboksförfattare



En typisk rysk kvinnas uppgift: jordbruksarbete.

och medarbetare i Utbildningsradion), har varit i Moskva och intervjuat ett antal ryska kvinnor. Samtalen togs upp på band och har nu i svensk översättning publicerats i boken *Samtal med kvinnor i Moskva*.

Avsikten var att undersöka kvinnans ställning i dagens Sovjetunion: graden av jämställdhet och jämlikhet, arbets- och inkomstförhållanden, hennes situation som maka och mor, hur hon själv ser på sina levnadsförhållanden, sina sociala och politiska möjligheter.

I Sovjetunionen är ju socialismen införd, och då enligt åtskilligas förmenande endast denna samhällsordning kan befria kvinnan från allt förtryck och skapa jämställdhet, borde hon ha kommit långt i fråga om likaberättigande och jämställdhet, ja efter mer än 60 års systematiskt socialiserande helt ha nått fram till det önskade idealtillståndet.

Den bild som förmedlas i den nämnda boken avviker emellertid på alla punkter från de utopiska föreställningarna — utom på en enda, nämligen omfattningen av kvinnans förvärvsarbete, denna påstådda förutsättning för kvinnans frihet, självständighet och självförverkligande.

Hälften av alla yrkesverksamma är kvinnor, men med endast få undantag är de hänvisade till låglöneyrkena: inom den lätta industrin, inom serviceyrken, undervisning, sjukvård. Medan medelinkomsten i Sovjet är 160 rubel i månaden och en sveitsare har 300 rubel, kommer de sysselsatta i de nämnda yrkena sällan upp till 100 rubel.

Flera av de kvinnor som intervjuades — yngre, gifta och med barn, i regel bara ett, abort är det allmänt och ofta förekommande preventivmedlet — förklarade att de ej skulle kunna klara sig utan hjälp från föräldrarna.

De flesta intervjuade hade intellektuella yrken eller studerade. En var hårfrisörska och en hotellstäderska, den fattigaste av dem alla ("... nåt att byta med har jag egentligen inte. Bara det jag går och står i. Nu är det tredje vintern som jag fått klara mig med de här lågskorna. Jag kan bara inte lägga ut ätti rubel på ett par stövlar.")

Vad man saknar och beklagar och undrar varför är, att författarna inte också intervjuade en fabriksarbeterska med en alkoholist — en av de otaliga — till man.

Genomgående lastas hushållsarbetet på kvinnorna — enligt en sovjetisk undersökning 75 procent. I synnerhet det tålmodsprövande, tidskrävande dagliga köandet efter nödvändighetsvaror. Här möter oss återigen en av den sovjetiska verklighetens paradoxer. Enligt alla marxistiska och socialistiska teorier skulle socialismen frigöra produktionskrafterna med hög och jämn levnadsstandard som följd. I stället inträffar motsatsen: varubrist, fattigdom, väldiga inkomstskyfflor.

I ett socialistiskt land, där alla kvinnor skall yrkesarbeta, borde det väl finnas tillräckligt med goda daghem, men enligt de intervjuade är inte heller det fallet. Klagomålen är talrika: låg standard, dåligt utbildad och avlönad personal, stora sjukdomsrisiker för barnen.

Sovjetkvinnans politiska inflytande är obetydligt: endast 22 procent av det allsmäktiga kommunistiska partiets medlemmar är kvinnor och de förekommer endast på lokal nivå — "där de verkliga besluten fattas, i armén, byråkratin, polisen och framför allt i partitoppen finns praktiskt taget inga kvinnor," påpekar författarna. Av partiets centralkommittés 426 ledamöter är endast 14 kvinnor och i den mäktiga politbyrån ingen enda.

Hur reagerar kvinnorna på detta förhållande, att vara samhällets lägsta, mest förtryckta och mest hänsynslöst exploaterade skikt — näst jordbruksarbetarna? "Hos oss har vi nu jämlikhet som är sådan att det är kvinnorna som bär den tyngsta bördan," konstaterar en av de intervjuade.

Vad kan kvinnorna själva göra för att ändra dessa missförhållanden? Svaret blir entydigt: *Ingenting!* "... förändra något kan vi inte. Det är bara uppifrån som något kan förändras." — "Vi diskuterar inte våra personliga problem. För det går ju ändå inte att förändra något här." — "Ändra? Jag tror bara inte att det nu, för närvarande, finns några medel till förändring. Inte som den sociala verkligheten ser ut idag." — "Man vet aldrig vad det kan föra med sig, att vända sig till samhället. Det finns alltid en ångslan... Vi tror inte längre att något kan lösas genom möten och sammanträden. Vi har så att säga blivit immuna. Nej, föreningar är antingen illegala eller så åstadkommer de ingenting... De flesta är rädda för att säga eller göra något som ska göra att vi får det sämre... Där har ni respekten för regeringen som... som finns här *trots* massorna." — "En kvinnorörelse — den skulle aldrig tillåtas här."

Beviset härpå står att läsa i nummer 2 1980 av *Tidskriften Östeuropa*, vilket utgör ett specialnummer om kvinnan i Sovjet. I december förra året utgav några djärva kvinnor i Leningrad den första självständiga kvinno-

tdskriften i Sovjetunionen med titeln *Kvinnan och Ryssland*. Dess första nummer — i tio exemplar! — blir sannolikt dess sista. Polisen ingrep omedelbart och hindrade med hot om represalier utgivningen av fler nummer.

Författarna försöker ge sig på en förklaring till varför utvecklingen för den sovjetiska kvinnans vidkommande ej alls stämmer med ritningarna, men tassar med ideologiska skygg-lappar kring de verkliga orsakerna. Av vilken art dessa skygg-lappar är, framgår av följande verklighetsskygga utlåtande: "I Sovjetunionen exploateras inte kvinnorna av samma hänsynslösa kommersialism i väst." De är ej heller, hävdar författarna, utsatta för de "kapitalistiska missförhållanden," som är orsak till "det dåliga självförtroende som är så utmärkande för kvinnor i väst."

I verkligheten är kvinnorna i Sovjetunionen offer för mycket värre exploatering och missförhållanden än deras systrar i väst, nämligen för den kommunistiska partidiktaturens totalitära maktapparat, för den hänsynslöst genomförda leninismen-stalinismen. För Lenin gällde det framför allt annat att säkra partiets makt och för det offrades alla demokratiska rättigheter och friheter, all rätt och moral. Målet för kommunismen är alltid och överallt den absoluta makten på alla samhällsområden. Och därför kan ej och kommer aldrig att tillåtas några självständiga organisationer eller meningsyttranden vid sidan om partiet.

Författarnas naiva — kanske avsiktliga? — inställning avslöjas i följande yttrande: "Det kanske kan tyckas hänsynslöst att fråga efter kamp och protest i ett land där möjligheten till detta är så mycket mindre än hos oss."

Så mycket mindre? Det finns ingen alls!

Författarna kan inte, eller vill inte, inse, att när det gäller kvinnans frigörelse liksom all annan frigörelse är möjligheten här till ej i främsta rummet beroende av om samhället är kapitalistiskt eller socialistiskt. Den allt avgörande förutsättningen är om samhället är demokratiskt. Utan demokrati ingen frihet för vare sig kvinnor eller andra medborgare. I inga socialistiska, kommunistiska stater förekommer några som helst demokratiska rättigheter. Däremot är det endast i kapitalistiska länder man kan finna respekt för demokratiska rättigheter, som kvinnorna kan utnyttja i sina frihetssträvanden.

Hur kan det komma sig?

Vid läsningen av denna bok om sovjetiska kvinnor inställer sig oundvikligt åtskilliga frågor, som författarna lämnar obesvarade, trots att de måste ha varit medvetna om deras vikt. Visserligen säger de i förordet: "Vi träffade alla genom privata kontakter, inte på officiell väg," men de hade väl fått något slag av officiellt tillstånd att i diktaturstaten Sovjetunionen intervjua kvinnor om deras situation, att göra denna sociologiska undersökning? Inte får vem som helst genomföra sådana, allra minst utlänningar. Och var hade författarna fått bandspelaren och alla banden ifrån? Det är förbjudet att till Sovjetunionen införa dylik inspelningsmateriel. Fick de möjligen licens i Sovjet att där köpa den och på vilka villkor? Fick de ta med banden vid utresan utan avlyssning av myndigheterna?

Under vilka förutsättningar var de sovjetiska kvinnorna villiga att öppenjärtigt avslöja sina levnadsförhållanden för helt främmande och därtill utländska personer? Utlovades fullständig diskretion och kunde intervjuerna utlova sådana? Eller var kvinnorna medvetna om att myndigheterna i KGB:s gestalt kunde få veta allt de yppade? De måste alla veta att inga utlänningar kan smyga omkring på Moskvas gator utan att vara observerade och bevakade. Kan detta var förklaringen till författarnas kommentar: "Även om kvinnorna sällan förklarade varför deras situation var orättvis, uttryckte de nästan utan undantag att den var det." Att förklara varför skulle ju innebära kritik av den totalitära kommunism som berövat sina egna medborgare alla demokratiska rättigheter. Och vem vågar det i ett sådant system utom de få modiga?

Författarna nämner, att mannen till en av de intervjuade tjänstgjorde som portvakt vid sidan om sina studier och att familjen fick bo i tjänstebostaden. Det är mer än märkligt, att författarna inte påpekar att portvakterna i Moskva ingår i KGB:s övervaknings- och kontrollsystem över medborgarna med skyldighet att rapportera allt ovanligt. T.ex. besök av utländska damer!

Boken är rikt illustrerad med mycket idylliska bilder, dock med ett par undantag. Den ena visar några gatsopande kvinnor, en traditionell syn. På den andra vandrar två små kvinnor med bekymrade utseenden ensamma över en öppen plats. Högt över deras huvuden svävar en jätteaffisch, på vilken man ser en typisk, idealiserad arbetare med svällande muskler svänga en väldig fana med ett Brezjnev-citat i stora bokstäver; i bakgrunden på affischen skaror av demonstrerande hurtfriska, spänstiga män och kvinnor *sida vid sida*. Över de marscherande upprepas ordet *Fred* på flera språk. Brezjnev-citatet lyder: "Det sovjetiska folket har alltid stått i främsta ledet i försvaret för mänsklighetens intressen."

Bilden, troligen ett fotomontage, symboliserar det sovjetiska samhället: de förtryckta, tysta där nere och förtryckarnas förljugna propaganda högt över deras huvuden — i alla betydelser.

Alvar Wallentin

Carola Hansson och Karin Lidén: *Samtal med kvinnor i Moskva*. AWE/Gebers. Ca 80:-.

## Kina efter Mao

En av USA:s främsta experter på kinesisk politik heter Ross Terrill. Han är bitr. professor i statskunskap och har själv besökt Kina ett flertal gånger. Bl.a. var han vän med Zhou Enlai.

I boken *Kinas väg efter Mao* försöker Terrill ge svar på frågor, som många ställer sig idag: Vilka är de nya kinesiska ledarna? Vart är det nya mäktiga Kina på väg? Vilken roll i

världspolitiken kommer Kina att få? Hur blir Kinas relationer till USA, Sovjet och den övriga omvärlden?

Terrill ger ganska hyggliga svar på dessa frågor, men ibland verkar hans teser lite väl spekulativa. Men utan facit kan man bara spå och Terrills spådomar verkar i och för sig fullt trovärdiga. Boken är under alla omständigheter mycket läsvärd.

De nya ledarna porträtteras politiskt riktigt deskriptivt, om än inte särskilt subtilt.

Boken börjar med en summarisk uppställning av viktigare händelser under åren 1976-1978. Fast den är kortfattad, bidrar den till att man mycket snabbt får en klar bild av tendenser och fort kommer in i ämnet.

Terrill menar, att vi under 1980- och 1990-talen kan räkna med att kineserna kommer att stå för en del av initiativen för de internationella aktiviteterna. Det verkar också som om en ny medelklass håller på att växa fram från de vanliga människorna samtidigt som en elit av tekniker, journalister, kulturarbetare, handelsexperter, diplomater m fl träder fram, något som f.ö. Mao inte skulle ha tyckt om.

Kina börjar frigöra sig från myten att vara en svag och exploaterad nation och framträder mer och mer som en världsmakt. Landet är självförsörjande på olja, är världens största kolproducent och har betydande oexploaterade mineraltillgångar. Handeln med väst har ökat kraftigt. Det är ett led i att öka levnadsstandarden hemma. Men när man nått denna ökning kommer kineserna enligt Terrill att känna ett djupare, mera permanent intresse av världen utanför Mittens rike.

Mao har tonats ner, hjältarnas tid är förbi. Den allmänna opinionen håller på att bli en makt i den kinesiska politiken. Regeringen och folket är ense om två ting med högsta prioritet: modernisering och anti-imperialism.

Kina måste nu också i betydligt högre omfattning än förut ta hänsyn till sina 400 miljoner ungdomar. Deras idealism och karriärbehov måste tas tillvara.

Vad det gäller Hua måste man enligt Terrill a) bygga upp stödtrupper; b) klara av sitt legitimitetsproblem; c) hösta in relativt snabba resultat av sin politik; d) tillfredsställa kravet från folket om lag och ordning.

Det blir troligen den sociala utvecklingen som kommer att hjälpa kineserna att utforma sitt politiska system. Med sociologins hjälp kan en ny generation produceras, som finner det naturligt och betydelsefullt att uttrycka maoismen i socialistiska politiska institutioner. Men förändringarna kommer troligen inte snabbt. Inte heller blir de dramatiska, spår Terrill.

Den individuella frihet vi har i väst, skall vi enligt författaren, inte förvänta oss i det nya Kina. Det medger inte systemet, kineserna har andra värderingar än vi.

Kina kommer i fortsättningen att förbli jämlikt, tror Terrill. Men däremot kommer man att mer "koncentrera sig på uppgifterna," till fördel för ekonomiska framsteg.

Kina spås inte gå tillbaka till sina gamla relationer med Sovjet, men en "ge och ta relation" med Sovjet verkar sannolik. Men en avspänning med Moskva behöver inte betyda



att kontakterna med Washington skärmas av.

Just nu karaktäriseras Kina av en kontradiktorisk blandning av frihet och styrning uppifrån. Terrill spekulerar i detta, men kommer inte till konkreta förklaringar. Sådana är dock inte lätta att ge, men som den analytiker han är, väntar man sin lite mera kött på benen på detta område.

Författaren avslutar sin bok med orden: "I det vidare perspektivet håller den kinesiska revolutionens mål på att åter komma i förgrunden efter en period av instabilitet: Att lyfta upp det kinesiska folket ur dess efterblivenhet; att göra Kina till en stormakt, så som det tillkommer en kulturnation; och att hinna ifatt västerlandet."

Roger Söderqvist

Ross Terrill: *Kinas väg efter Mao. Tema Nova/Rabén & Sjögren. C:a 71:-.*



## Auktoriserad revisor

Är någon av Contras läsare auktoriserad revisor? Vi skulle i så fall sätta värde på att kunna köpa vederbörandes tjänster några timmar om året. Det avser ej Contras samlade ekonomi, utan bara en detalj, där vi kan nå stora kostnadsbesparingar om vi kan få sakförhållandet intygat av en auktoriserad revisor.

Hör Du till den yrkesgruppen skulle vi uppskatta om Du kunde höra av Dig till redaktionen!



(Forts. från sid. 9)

samma sätt var det bara Stalin som överlevde av medlemmarna i Lenins politbyrå.

Under kriget upprätthöll Stalin posterna som generalsekreterare i partiet, regeringschef och överbefälhavare. Tito hade redan innan han installerade sig i Belgrad skaffat sig samma positioner i partiet, regeringen och armén. Under Stalin hade Sovjet en generalissimo som utdelade marskalkstitlar. Under Tito hade Jugoslavien en marskalk som utdelade generalstitlar. I Sovjet döptes städer efter ledaren: Stalingrad, Stalinabad, Stalinsk. I Jugoslavien finns Titograd, Titovo, Titov...

I en kommande artikel behandlas Titos och Mihajlovičs verksamhet som partisanledare under andra världskriget.

Tidigare artiklar i serien "Kommunistiska maktövertaganden" har gett en allmän översikt (Contra nr 3 1976) samt behandlat maktövertagandena i Ungern (nr 3 1976), Ryssland (nr 1 1977), Estland (nr 4 1977), Ryssland (nr 1 1978), Nordvietnam (nr 4 1978), Afghanistan (nr 5 1978), Polen (nr 2 1979) och Litauen (nr 6 1979).

## BREV TILL CONTRA:

I nummer 3 1977 av denna tidskrift skrev jag en insändare med en mild kritik mot stadsbiblioteket i Karlskrona för att detta beslutat att inte prenumerera på *Contra*, som jag 1976 föreslagit till inköp. Den saknas fortfarande på biblioteket, men däremot har detta beslutat att fr.o.m. 1980 prenumerera på den nya svenska tidskriften *Opinion för marknadsekonomi*, som jag föreslog till inköp på hösten 1978.

Jag tyckte nämligen dels att den verkade intressant och dels att den kunde bli en lämplig komplettering till den politiska och kulturella tidskriftsfloran, t.ex. Afrikabulletinen, Bild och bubbla, Biodynamisk odling, Blanco y Negro, Bulgaria Today, Calidris, Chilebulletinen, Clarté, DDR-Revy, Folket i Bild/Kulturfront, FST (Fribetlig Socialistisk Tidskrift), Gnistan, Hungarian Review, Häften för Kritiska Studier, Impuls, Indianbulletinen, Kina idag, Kinarapport, Kommentar, Krut, Motpol, Palestinsk Front, Pockettidningen R, Polish Perspectives, Rallarros, RFHL-Kontakt, Sovjetkontakt, TOK, Tärningskastet, Vietnam nu, Vietnambulletinen och Zenit. Till tjänst för dem som varken vet eller kan föreställa sig vad som döljer sig bakom en del av dessa titlar, kan nämnas, att Blanco y Negro är en elegant spansk tidskrift av samma typ som Paris Match. Titeln betyder visserligen Vitt och svart, men den tycks inte ha till uppgift att göra svart till vitt. Bild och bubbla hette förut Thud och är organ för Seriefrämjandet. Man skulle alltså kunna tro att den vore avsedd för analfabeter. Den är emellertid avsedd för vetenskapligt studium av serielitteraturen, och det senaste numret refererar bl.a. en vetenskaplig undersökning i Frankrike om vad för slags människor, som läser en rad franska våldspornografiska serier. Krut hittade jag inte, men antar att man måste vara antingen spränglärdd eller krutgubbe för att läsa den med behållning.

Palestinsk Front innehåller bl.a. en propagandartikel av den nyligen avgångne riksdagsmannen Per Gahrton, som från ystra KRUM-språng i den svenska kriminalpolitiken övergått till världspolitiken. Rallarros nr 30/79 visar, att man även i en lyrisk tidskrift kan hitta något med anknytning till dagens frågor. Det är dikten *Hallontankar i högspänningsgatan* av Bengt Berg, som skriver följande om bärplockning i Värmland, närmare bestämt om en gumma i Torsby:

*Några veckor närmare hösten  
väntar den verkliga ruschen: "krös-anna"  
som ger henne årets enda verkliga förtjänst,  
surt förvärvade hundralappar som känns mot  
ryggslutets kotor  
men också de egna pengarnas svindlande  
känsla  
av valmöjligheter och korta tankeutflykter!  
Med stigande oro har hon läst i tidningen om  
beskattningskontroll...*

Det passar alltså förvånansvärt väl in på en i riksdagen nyligen diskuterad brännande fråga.

Vad angår RFHL-kontakt, har den till huvudsaklig uppgift att kritisera professorn i socialmedicin Nils Bejerot och hans åsikter i narkotikafrågan. Fr.o.m. 1980 har biblioteket också tidskriften *Narkotikafrågan*, som har till huvudsaklig uppgift att kritisera RFHL för deras åsikter därom.

Vad angår TOK (organ för Förbundet Tanke och Känsla) har det till uppgift att sprida kännedom om Estetiska manifestets idéer, vad det nu kan vara för någonting.

Som ett annat exempel på vilka slående fynd man kan göra, om man vill göra sig besväret av en närmare granskning kan nämnas ett enda fall. I *Häften för Kritiska Studier* 1978 nr 4 s. 44-54 finns en artikel av Göran Fredriksson: En neutral historia? Om de utsagda förutsättningarna för Rolf Adamsons "icke-normativa" metodlära. Tanken svindlar inför vad resultatet kunde ha blivit, om Rolf Adamson skapat antingen en "icke-normativ" metodlära med utsagda förutsättningar eller en "normativ" metodlära med utsagda förutsättningar.

Av *Afrikabulletinen* 1979 nr. 1, s. 2, finner man slutligen, att redaktionen inte längre vill göra gällande att organisationen International University Exchange Fund skulle vara dominerat av CIA. Inga gamla kända märken står sig längre.

Klas Lithner

### Redaktionens kommentar:

Författarens initiativ att föreslå *Contra* till inköp på det lokala biblioteket är något som förhoppningsvis kan följas av åtskilliga av våra läsare — likaså förhoppningsvis med bättre framgång.

Beträffande beslutet att inköpa *Opinion för marknadsekonomi* är det måhända signifikativt att beslut om inköp fattas samtidigt som utgivningen i tidskriftsform upphör!

Beträffande *Krut* är det en socialistisk tidskrift för lärare. Den får innevarande budgetår 170.000 kronor i bidrag från Statens kulturråd. Närmast motsvarande borgerliga tidskrift, *Fri skola* fick avslag på ansökan för budgetåret 1979/80. Ansökan för 1980/81 har ej behandlats.

Av övriga nämnda tidskrifter får Afrikabulletinen 25.000 kronor i bidrag, Calidris 5.000 kronor, Chilebulletinen 40.000, FST 30.000, Häften för Kritiska Studier 120.000, Kommentar 170.000, Motpol 50.000, Pockettidningen R 155.000, Rallarros 65.000, RFHL-Kontakt 70.000 och Zenit 50.000 kronor. Förre budgetåret fick dessutom Impuls 15.000, Tärningskastet 20.000 och Vietnam nu 15.000 kronor. Dessa får sannolikt bidrag i år igen, så snart ansökan är behandlad. *Contra* fick sedan avslag på sin ansökan. I år avfördes även Svensk Linje från listan över tidskrifter som får bidrag. Bland de 170 tidskrifter som får bidrag finns nu endast en handfull borgerliga tidskrifter kvar: Jakobs steg, Liberal Debatt, Politisk tidskrift, Radikal-liberalen, Svensk Tidskrift, Tidsspegel och Östeuropa.

# notiser- utlandet

*Contras notisavdelning innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är Contras sammanfattning av originalkällan, försävt inte annat markerats av citationstecken.*

## Flyktingar från kommunismen

Från det kommunistiska Etiopien flyr allt fler människor. Grannlandet Somalia räknar nu med 2,5 miljoner flyktingar från Etiopien. Somalia har själv 4 miljoner invånare, och tillhör de fattigaste länderna i världen. Bördan på landet är enorm.

*(The Economist, London)*

## Tanzanias imperialism

Tanzanias imperialistiska avsikter i Uganda blir alltmer uppenbara. Tanzanias av Sverige rikligt understödde socialistiske president Julius Nyerere arbetar frenetiskt för att göra Uganda till en socialistisk koloni till Tanzania. Redskapet heter Milton Obote, mannen som störtades av Idi Amin. När Obote störtades var det få som trodde att landet kunde råka sämre ut, sedan den socialistiske Obote kört landet i botten. Det visade sig emellertid att det fanns ännu värre alternativ än Obote.

Idag verkar dock Obote vara det sämsta tänkbara alternativet. De två interimspresidenterna Yusuf Lule och Godfrey Binaisa, har båda visat sig vara intresserade av att föra in Uganda på en mer självständig, demokratisk och kapitalistisk väg. Ugandas och Tanzanias grannland Kenya är en välmående ö av kapitalism i det annars av socialism förhärjad och utsultna Östafrika. Kenya är så välmående att svenska SIDA vill dra in u-hjälpen. Alla pengar skall satsas på hopplösa fall, där pengarna bara kastas bort, dvs. socialistiska länder.

Milton Obotes aktiviteter i Uganda har nu visat att man syftar till att återupprätta det system som rådde före Amin. Det berättas att Obote-trogna plundrat livsmedelslager i staden Moroto, där hjälp från internationella livsmedelsorganisationer distribuerades till det av torka svårt drabbade norra Uganda. Obote-anshängarna delade sedan ut maten i egen regi, som ett led i kampanjen för att vinna stöd åt Obote!

## Urskiljningslös terror

Till halvårsskiftet inriktade sig de sovjetiska styrkorna i Afghanistan på att slå till mot byar som kunde antas hysa upprorsmän, man försökte över huvud taget inrikta sig på militära mål. Sedan en tid är denna strategi övergiven. Nu slår man till hänsynslöst och utan urskiljning. Diplomatiske källor i New Delhi uppger nu att ryska stridsflygplan jämnat 60 byar strax söder om den afghanska huvudstaden Kabul helt med marken.

*(The Economist, London)*

## Finsk självcensur

Expressens chefredaktör Bo Strömstedt har gästade ett möte hos Nordiska klubben i Helsingfors. Han berättade där att det inträffat att journalister "från en stor finsk tidning" ringt till Expressen och frågat vilken dag en viss uppseendeväckande händelse i Finland skulle behandlas i Expressen. Den finska tidningen vågade nämligen inte själv skriva om saken, men skulle gärna citera Expressen, som har ganska stor spridning i de svenskspråkiga delarna av Finland. Bo Strömstedt tyckte att det var beklämmande att den journalistiska friheten skulle sitta så trångt i vårt östra grannland.

*(Express, Helsingfors)*

## Sanjay Gandhi

Indira Gandhis son Sanjay har som bekant flugit ihjäl sig. Vi har tidigare i Contra vid flera tillfällen vidarebefordrat uppgifter som visat hur korrumperat och omoraliskt Sanjay Gandhi handlat i politiken. I det avseendet var hans död stilenlig. Chefen för indiska luftfartsverket krävde för en tid sedan att Sanjay Gandhi skulle sluta att bryta mot reglerna för privatflyg, bland annat innebärande förbud för konstflygning på höjder under 1.500 meter över tätbebyggda områden. Sanjay Gandhi lydde inte denna begäran, utan sig till att generaldirektören fick sparken. Sanjay Gandhis död inträffade i samband med just konstflygning på för låg höjd över New Delhi.

När Sanjay Gandhi är död så bör emellertid även hans goda sidor framhållas. Han var själv en fullständigt misslyckad affärsman, men han trodde på den fria företagsamheten. Det indiska näringslivet är insärjt i en socialistisk tvångströja som hindrat den ekonomiska utvecklingen i ett land som har en för u-länder unikt högutbildad arbetskraft. Sanjay skulle möjligen i en framtid ha kunnat ta itu med den socialism som f.n. ruinerar Indien. Vem skall kunna genomföra denna viktiga uppgift i framtiden? Vem kan vinna tillräcklig uppbackning för att bryta radikalt mot den politik som förts de senaste 35 åren?

## Taiwan investerar i USA!

För första gången har ett företag på Taiwan, Sampo, beslutat att bygga en sammansättningsfabrik i USA. Fabriken skall byggas i Atlanta i Georgia och tillverka färg-TV-apparater. Fabriken skall sysselsätta 300 personer.

*(Freies Asien, Bonn)*

## Telefonsvarare

I USA har de federala myndigheterna infört en automatisk telefonsvarare dit medborgarna kan ringa för att anmäla slöseri med allmänna medel.

*(Reason, Santa Barbara)*

## Tjeckoslovakien stöder terrorister

Den italienske inrikesministern Virginio Rognoni har nu offentligt hävdade att det finns bevis för att Tjeckoslovakien understött organisationen "Arbetarautonomi" ekonomiskt. Till paraplyorganisationen "Arbetarautonomi" hör bl.a. organisationen "Arbetarmakt", som tidigare letts av professor Antonio Negri från Padua. Professor Negri har arresterats som misstänkt för att ha planerat mordet på förre italienske statsministern Aldo Moro. "Arbetarmakt" anses vara terroristorganisationen Röda brigadernas "intellektuella ansikte." Inrikesministerns uttalande innebär med andra ord att de italienska myndigheterna menar att det finns ett ekonomiskt samband mellan Tjeckoslovakien och den italienska terrorismen.

Redan 1978 publicerade Contra uppgifter som pekade på att Röda brigaderna hade sitt högkvarter i Karlovy Vary (Karlsbad) i Tjeckoslovakien, och att 70% av Röda brigadernas vapen kom från Tjeckoslovakien.

*(The Economist, London)*

## Kina och Brasilien

Kinesiska militära experter har studerat brasiliansk vapenindustri. En elvamanndelegation under ledning av Zhang Ping har undersökt möjligheterna till brasilianskt-kinesiskt samarbete.

*(Intern Informationen, Interlaken)*

## Robotbaser i Tibet

Kina har upprättat kärnvapenrobotbaser i det ockuperade Tibet. Baserna, som ligger i bergen norr om huvudstaden Lhasa uppges ha sammanlagt ett sjuttioal startramper för medeldistansrobotar. Robotarna är inriktade på Sovjet, Yttre Mongoliet och Indien.

*(Intern Informationen, Interlaken)*

## Ska Brezjnev avgå?

Det har ryktats att den sovjetiske partichefen Leonid Brezjnev skulle avgå av åldersskäl i samband med partikongressen våren 1981. Kommunismens historia talar mot detta. Vid endast ett enda tillfälle har en kommunistisk ledare avgått frivilligt, 1956 då Edward Ochab lämnade plats åt Gomulka i Polen. I samtliga övriga fall har ledarskiften skett efter dödsfall eller kupper. Skall Brezjnev förmå bryta det mönstret?

## Flyktingar från kommunismen

Antalet flyktingar undan kommunismen i Indokina sedan 1975 uppskattas till 1,75 miljoner. *(Intern Informationen, Interlaken)*

## Fler notiser

Tyvärr har andra artiklar gjort notisutrymmet ovanligt begränsat i detta nummer. Vi skall försöka ta igen detta i kommande nummer av Contra.



## Dubbelt stöd

Bidragsgivningen från staten till olika organisationer är som alla vet mycket generös. Hur generös har den centerpartistiske riksdagsmannen Gunnar Björk visat i en statlig utredning.

Björk konstaterar att det finns flera exempel på att staten ger bidrag till en viss organisation via olika anslag för i princip samma sak.

Han konstaterar att vissa invandrarorganisationer får verksamhetsbidrag såväl från invandrarverkets anslag som från anslagen till statens ungdomsråd. Nykterhetsorganisationerna kan förutom stödet till ungdomsorganisationer få det speciella stödet till nykterhetsorganisationer. Motsvarande förhållanden gäller även handikapporganisationer och vissa frivilliga försvarsorganisationer.

Björk föreslår nu en ändring av detta. Organisationerna ska bara få enkla bidrag.

Samtidigt konstaterar han att flera organisationer är utan statligt stöd. Det gäller "kvinnoorganisationer", miljöorganisationer och frivilliga radioorganisationer. Eftersom mycket satsas på alla upptänkliga andra organisationer menar nu Björk att även dessa tre organisationsgrupper skall få generell stöd. Redan tidigare har de kunnat få stöd till sina tidskrifter och de har också fått speciella anslag för skilda projekt.

Mycket få organisationer förefaller idag kunna överleva utan statligt stöd. Det djupare problem som detta medför har inte behandlats. Vad innebär det exempelvis för medlemsdemokrati och medlemsinflytande att organisationens ekonomi blir oberoende av medlemsavgifter och frivilliga bidrag och att det till syvende og sist är kanslipersonalens förmåga att ordna ekonomiskt stöd som blir avgörande för organisationens framgång, inte medlemmarnas engagemang för organisationen?

## Fusk i Kungälv

Sommarens stora indignationsnummer i TV var en byggmästare i Kungälv som sänkt tomtpriset och höjt huspriset för att huset skulle beviljas statliga lån.

Mot ett enskilt fall av missbruk av ett orättfärdigt system går det bra för TV att reagera, men man vågar inte ta upp kärnan i det orimliga system som heter statlig belåning av villor.

Varje kommun får en av länsbostadsnämnden fastställd tomtprisnivå, som inte får överskridas om huset skall få statliga lån. I storstadsområdena ligger denna gräns långt under marknadspriset. Det innebär att ingen privatperson eller mindre byggmästare får statliga lån. Det är bara kommunerna som har möjlighet att manipulera med lånen på ett sätt som får byggmästaren i Kungälv att framstå i synnerligen oskyldig dager.

Ett typiskt förfaringssätt är att ett större markområde säljs till ett byggföretag som får

köpa området på villkor att en del av området bebyggs med statligt belånade hus som fördelas genom kommunen. Samtidigt får företaget bygga frifinansierade hus. Priserna på granntomterna manipuleras av kommunen så att de statligt belånade husen kommer under prisgränsen, medan de frifinansierade tomterna får marknadspriser. För att ytterligare underlätta prismanipulationerna blandar man ofta in gatumark, gemensamhetsanläggningar etc.

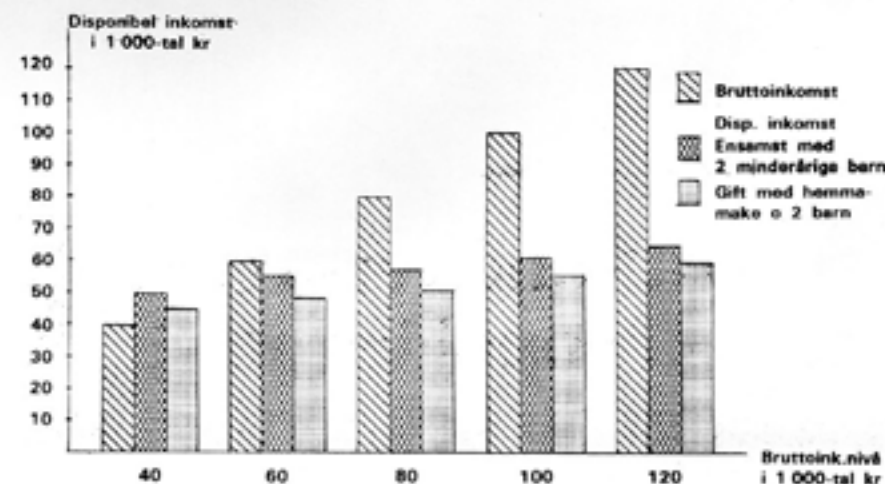
De statligt belånade husen säljs sedan genom olika kösystem — inte till dem som har "behov" av husen, utan till dem som stått längst i kö, vanligen de som inte har behov av husen, eftersom exempelvis barnfamiljer vanligen har kort kötid.

Den som får köpa huset tillgodogör sig omgående en vinst i storleksordningen 100.000 kronor. Det är en vinst som uppstår på grund av de statliga subventionerna. Den som köper huset av den förste ägaren får nämligen betala fulla priset på huset och får dessutom betala extra för de fördelaktiga lånen. Det är inte ovanligt att ett nybyggt statsbelånat område töms på sina ursprungliga invånare på en femårsperiod. Den förtjänst som görs på att köpa statsbelånade hus "kapitaliseras" genom att de lyckligt lottade köparna skaffar sig "lyxvillor" istället. Det är inte ovanligt att månadskostnaden för en sådan — för den som dragit vinstlotten i det ursprungliga lotteriet — blir avsevärt lägre än månadskostnaden för den som köpte det enkla och betydligt mindre statsbelånade huset i andra hand.

## Lönen spelar ingen roll

Inkomsten spelar nästan ingen roll längre när det gäller levnadsstandarden. Det visar SACO/SR-tidningen i ett talande diagram. Progressiva skatter och bidrag har dessutom medfört att levnadsstandarden blir högre för ensamstående än för gifta med hemmamake.

## — lönen säger ingenting



## Mer till kommunisterna

Redan tidigare har *Ny Dag*, *Norrskensflamman*, *Proletären* och *Internationalen* fått pressstöd. *Proletären* utges av KPML(r) och *Internationalen* av Kommunistiska Arbetarförbundet, två numerärt obetydliga kommunistgrupper. *Ny Dag* utges av VPK och *Norrskensflamman* av APK, de Moskvatrogna Norrbottenskommunisterna. Nu har även Förbundet Kommunist fått pressstöd (på 750.000 kronor) för sin tidning *Arbetarkamp*. Vidare har beslutats att 1.125.000 kronor skall gå till VPK för att starta tidningen *Folkviljan* som skall ta upp kampen med *Norrskensflamman* i Norrbotten. *Folkviljan* hette den allra första socialdemokratiska tidningen i landet, grundad av August Palm i Malmö 1882.

## Ryskt tryck

Wahlström & Widstrands förlag upphörde för några år sedan med utgivningen av den finska utgåvan av Solzjenitsyns "Gulag-arkipelagen", samtidigt med detta träffade förlaget ett avtal med Sovjet som gav det rätt till mycket av den officiella ryska skönlitteraturen. Samarbetet med ryssarna har nu gått ännu längre. Nyligen utkom Fjodor Dostojevskijs *Brott och straff* i en gemensam utgåva av Wahlström & Widstrand och förlaget Progress i Moskva. Böckerna (två band) är tryckta i Sovjetunionen. Rykten i förlagsbranschen gör gällande att Wahlström & Widstrand inte kommer att ge ut nästa Solzjenitsyn-bok, man undrar varför?

## Maten räcker inte i Bai Bang

De svenska biståndsorganen har dragit slutsatsen att det är bristen på mat som gör att arbetet på pappersbruket i Bai Bang går så långsamt. De vietnamesiska arbetarna orkar bara arbeta några timmar om dagen, på grund av för dåligt med mat. Nu skall SIDA ordna med egen mat, eftersom de vietnamesiska myndigheterna inte klarar av saken!

(Göteborgs-Posten)



# Franz Josef Strauß

I Västtyskland är det aldrig, som i Sverige, några förhandsdiskussioner om vem som skall bli förbundskansler om en viss partikonstellation skulle vinna valet. Partierna kungör i god tid innan valet hur de vill ha det, och väljarna kan alltså direkt välja mellan olika kanslerskandidater, om de inte låter sig nöja med det ordinarie partivalet.

Till höstens val har den borgerliga oppositionen i CDU och dess bajerska systerparti CSU beslutat att utse den omstridda CSU-ledaren Franz Josef Strauß till gemensam kanslerskandidat.

Opinionsundersökningarna har dock hittills varit föga uppmuntrande för Strauß, och det mesta talar för närvarande för att socialdemokraterna, som i Västtyskland för en politik som i Sverige snarast skulle passa in hos moderaterna, kommer att behålla makten tillsammans med det obetydliga liberala partiet FDP.

Även om utsikterna för att Franz Josef Strauß skall bli förbundskansler är små är det angeläget att denna den svenska vänsterns skräckfigur och slagpåse ges en mer rättvis bild.

Självklart är det ingen galen extremist som får ansvaret att leda två partier som tillsammans samlar över tio miljoner röster, och vars eget CSU brukar få över 60% av rösterna i delstaten Bayern.

Strauß har vid flera tillfällen gett ut böcker som presenterar den politiska filosofin, exempelvis *Deutschland — Deine Zukunft* inför 1976 års val och *Gebote der Freiheit* inför årets val. Böckerna är mycket allmänt hållna och verkar fyllda med den retorik som används i festtal och på valmöten. Tyvärr måste man säga att de ger ganska litet information om Strauß som praktisk politiker.

Men den informationen står att finna på annat håll i riklig mängd.

Strauß har ett förlutet som försvarsminister,

men det uppdraget resulterade i diverse förvecklingar i samband med den s.k. Spiegel-affären. Strauß ansågs ha handlat otillbörligt mot den vänsterorienterade tyska veckotidskriften, och Strauß har även lagts till last det olyckliga beslutet att skaffa Starfighter-plan till västtyska flygvapnet, och låta bygga om dem i så stor utsträckning att grundkonstruktionen uppenbarligen inte förmådde bära ändringarna — mer än 100 Starfighter-plan har gått förlorade för västtyska flygvapnet.

Om Strauß insatser som försvarsminister i förbundsregeringen satts ifråga så har hans insatser som ledare för Bayern varit desto mer framgångsrika. Det är framförallt på undervisningsområdet som delstaterna har möjlighet att driva en självständig politik i Västtyskland. Bayerns skolsystem avviker markant från skolsystemet i socialdemokratiskt styrda delstater som Bremen (eller Berlin). I de socialdemokratiska staterna har om svenska skolan påminnande reformer genomförts, medan man i Bayern satsat hårt på en kvalitetsinriktad utbildning. Det har varit en framgångsrik satsning.

Men delstatspolitiken har självklart blivit en man med Strauß politiska styrka alltför trång. Och på det rikspolitiska området är det framförallt två ämnen som intresserat Strauß: Dels den ekonomiska politiken, dels utrikespolitiken.

Nobelpristagaren i ekonomi Friedrich von Hayek har sagt: "Franz Josef Strauß är den ende sanne anhängaren av marknadsekonomin bland de ledande tyska politikerna. Han är den ende store liberala politikern av format i Tyskland, som kämpar mot de socialistiska partierna." Västtyskland har stolta traditioner på den ekonomiska liberalismens område. Det "tyska undret" ryckte på några få år upp landet ur den ekonomiska förödelse som skapats av andra världskrigets härjningar, nationalsocialismens och ockupationsmakter-

nas regleringspolitik. Det var under sina ungdomsår i ett (national) socialistiskt Tyskland som Strauß lade grunden till sin övertygelse om marknadsekonominns förträfflighet, en övertygelse som fick sin bekräftelse genom Ludwig Erhards djärva och synnerligen framgångsrika ekonomiska politik.

Det andra område där Strauß engagerat sig mycket är utrikespolitiken. Han intar en mycket bestämd hållning gentemot Sovjetunionen och kommunistiska strävanden. Många uppfattar det som "konfrontationspolitik" i motsats till Helmut Schmidts "östpölitik". CDU/CSU har fört en linje som kraftigt avvikit från den gängse i Europa — innan Margaret Thatcher kom till makten i det konservativa partiet i Storbritannien — men som nära anslutit till den utrikespolitiska syn som företräts av republikanernas högerflygel i USA. Utvecklingen i världen visar alltmer att detta varit en riktig politik. Att göra eftergifter gentemot Sovjetunionen leder inte till positiva resultat för Väst, utan till att Sovjets aptit ökar.

Strauß uttalade sig i samband med ett besök i USA under våren 1980 för de amerikanska ekonomiska sanktionerna mot Sovjet med anledning av invasionen i Afghanistan. Han krävde exempelvis att fler varor skulle sättas upp på spärulistorna för strategiska varor som inte får exporteras till Sovjet. Han har också krävt att Väst skall upphöra med den ofta mycket förmånliga finansieringen av östs kapitalvaruinköp i Väst.

För att ge väljarna en bild av den politik som skulle föras av en regering Strauß har han redan presenterat tio namn på personer som skulle ingå i regeringen. Bland namnen kan nämnas utrikesministern Rainer Barzel — CDU/CSU:s kanslerskandidat 1972 och vicekanslern Gerhard Stoltenberg, nu statsminister i Schleswig-Holstein.

## CONTRA

### För frihet — mot socialism

oberoende borgerlig tidskrift  
ISSN 0347-6472  
Contra-Tryck, Stockholm 1980

### Utgivning:

Contra utkommer med sex nummer per år. Nästa nummer utkommer i oktober.

### Ansvarig utgivare:

Christer Arkefors  
Stf ansvarig utg: Benny Rung

### Adresser:

Box 6082, 102 32 Stockholm.  
Telefon 08-39 66 81.  
Box 426, 701 06 Örebro.

### Prenumeration:

26 kronor (eller mark) per år.  
Postgiro 85 95 89-4.  
Bankgiro 261-2638.  
Finskt postgiro 1125 82-9.

### Redaktion:

Christer Arkefors, Géza Mólnár, Carl G. Holm, Benny Rung och Claes Alm-gren.

### Speciella medarbetare:

Robert Gothius, Klas von Holst, Andrzej Olechno och Thomas Nilsson.  
Utländskorrespondenter: Allan C. Brownfeld, Washington; Harry Jones, London; Robert Champlin, Toronto och Per Danielsen, Oslo.

Presslagd 1980-08-06